

Børnehuset Trekløveren

Læreplan

BØRNEHUSET
TREKLØVEREN

Indhold

Hvidovre Kommunes børnepolitik.....	2
Hvidovre Kommunes læringsforståelse.....	2
Børnehuset Trekløverens værdier og læringsforståelse	2
De seks læreplanstemaer og mål for udvikling af børns læring.....	4
Overgange	27
Digital dannelse	34
Inklusion	35
Mad og måltidspædagogik	40
Evaluerings.....	42

Hvidovre Kommunes børnepolitik <http://www.hvidovre.dk/Politik/Politikker-og-strategier.aspx>

Hvidovre Kommunes læringsforståelse <http://www.hvidovre.dk/Borger/Familie-boern-og-unge/Dagtilbud/laererplaner.aspx>

Børnehuset Trekløverens værdier og læringsforståelse

I Børnehuset Trekløveren er det vores overordnede mål at børn **lykkes**, og her er vores værdier for samspil og det pædagogiske arbejde det bærende element.

Selvværd opnås ved, at vi tager udgangspunkt i det enkelte barn og respektfuldt anerkender dets følelser, behov og hensigter.

Medbestemmelse giver vi børn mulighed for at få, når aktiviteter er selvvalgte og lystbetonede eller når pædagogiske planer viger for nuet, grundet input fra børnene.

Selvhjulpenhed er barnets mulighed for oplevelse af at kunne mestre og få indflydelse på eget liv. Gennem hverdagsrutiner giver vi tid til barnets egen deltagelse.

Glæde er en grundfølelse, som vi alle har brug for i vores liv. Glædesfølelse er en grundlæggende forudsætning for vores liv og kvaliteten af dette. Glæde giver tro på at man lykkes.

Fællesskab er når vi indgår i en gruppe med et fundament af samhørighed, fælles mål og fælles værdier. Alle børn skal føle sig som en del af et fællesskab, da det er i fællesskabet børnenes sociale kompetencer udvikles.

Læringsforståelse

Børnehuset Trekløverens læringsforståelse bygger på en grundlæggende opfattelse af, at hverdagslivet er omdrejningspunkt for barnets læring, og at alle situationer er læringsituationer. Vi har opmærksomhed på barnets ressourcer for at give barnet en oplevelse af succes i læreprocessen, som giver barnet øget motivation, trivsel og selvværd.

Med læring forstås, at barnet bevidst og ubevidst tilegner sig ny viden om sig selv og sin omverden, hvor det udvikler færdigheder og kompetencer. Vi ved at det enkelte barn har unikke muligheder for læring, som er en kompleks proces, der påvirkes af mange faktorer som f.eks. arv, miljø og motivation. Barnet er aktiv i sin egen læring, ligesom de omgivelser og personer som de er omgivet af har stor betydning.

Legen er den mest fundamentale og betydningsfulde aktivitet i forhold læring. Barnet afprøver, udvikler og bearbejder erfaringer og oplevelser gennem legen, i hverdagssituationer og ved planlagte som spontane aktiviteter. Det er i relationen til andre mennesker at børn lærer. Den gode relation, er den lærerige og udviklende faktor som er medvirkende til barnet kan mestre livet. Læring foregår gennem hele livet.

I Trekløveren skal de voksne være bevidste om deres position i forhold til børns læreprocesser. De skal være observerende, reflekterende og være bevidste om hvor barnet er i sin udvikling.

Ved at:

- aflæse børnenes signaler
- være bevidst om såvel det enkelte barns behov som gruppens
- være bevidst om hvor barnet er i sin udvikling og derudfra udfordre og stimulere det
- tage udgangspunkt i barnets interesser og kompetencer og kombinere det med mål og metode
- kunne vække børns nysgerrighed og forfølge denne
- tage udgangspunkt i de 6 læreplanstemaer ved tilrettelæggelse og udførelse af det pædagogiske arbejde
- kunne veksle mellem barnets egen styring og den voksnes
- kunne spejle barnets følelser og udtryk

Børn i udsatte positioner, vil som udgangspunkt være en naturlig del af børnegruppen. Krav og forventninger vil være afpasset i forhold til det enkelte barn, lige som vi vil være opmærksomme på hvilken hjælp og støtte, der skal til for, at barnet kan inkluderes i aktiviteterne i institutionen, bl.a. i projekter vil der være særlig fokus på, hvor barnets stærke sider kan komme til udtryk.

De seks læreplanstemaer og mål for udvikling af børns læring

Alsidig personlig udvikling

Børns personlige udvikling trives bedst i en omverden, der er lydhør og medlevende. Voksne, der engagerer sig i og ser børn. Samtidig med at børn skal have mulighed for at opleve sig selv som afholdte og værdsatte individer, der er beskyttet af et fællesskab, skal de også lære at se og forstå samspillet og de konflikter, der kan opstå med andre. Børnene skal både kunne mærke deres egne behov og grænser, kunne sige til og fra, og på samme tid indgå som en social del af et større fællesskab, der gør verden sjov og udfordrende at være i. Børn har behov for at lære, at tackle de mange forskellige følelser, der opstår i fællesskabet. Børn skal føle sig værdsat og anerkendt, og de skal opnå en fornemmelse af at blive set, genkendt og husket. Voksne er vigtige medspillere, når de følelsesmæssige erfaringer omsættes til adfærd.

Alle børn skal have mulighed for at deltage i sociale og kulturelle sammenhænge, hvor deres potentialer udfordres, styrkes og stimuleres. Det er vigtigt, at børn får mulighed for at få et stadigt mere nuanceret kendskab til både sig selv og andre. For børn som for voksne er det nærende for selvforståelsen, at gøre en forskel. Eksempelvis - mellemgruppen i den ene afdeling, bestående af 22 børn, valgte vi at arbejde med Halfdans Rasmussens ABC. Gruppen blev delt i 4 grupper med én voksen i hver. Hver gruppe valgte et bogstav, et bogstav som de syntes var sjovt at rime på. Børn og voksne valgte, at lave et teaterstykke, med bogstavsrime og kostymer. Den ene gruppe valgte bogstavet Y. Rimet handler om 3 små trolde, som skal skyde en kaffekande, stegepande og en kasserolle. 2 dage om ugen i fire uger blev rimet læst op med "dialogisk oplæsning". Der var ivrig debat og børnene legede med rimet, ved helt konkret, at udføre det der stod, eksempelvis "Ylle skød en kaffekande". Vi fandt noget gammelt sækkelærred, som vi lavede troldekostymer af. Æggebakker blev brugt som troldehæser, vi fandt en kaffekande, en stegepande, en kasserolle, luffer, et gevær, en bue og pil. Et kæmpe stort Y blev klippet ud af karton, så da stykket blev fremført for de andre børn, kunne de se bogstavet der var blevet arbejdet med. Alle grupper optrådte for hinanden. Det blev optaget på iPad og der blev lagt musik indover. Samme eftermiddag kunne forældrene se det hele på iPad.

Trekløveret er således et vigtigt væksthus for den personlige udvikling, et sted hvor det enkelte barn kan drømme om og tage hul på lovende muligheder i fremtiden sammen med andre børn og voksne.

Læreplanstema Barnets alsidige personlige udvikling	0-2 år
Udvalgte mål	Barnets identitet og selvopfattelse: - at barnet bliver set, hørt, anerkendt og genkendt.
Metoder og aktiviteter	Vi vægter at børn og forældre føler sig velkommen i Trekløveren. Fx når barnet og familien kommer i Trekløveren, siger vi <i>godmorgen</i> , nævner barnets navn og får øjenkontakt. Ved samling: Vi italesætter hvem der er kommet, hvem vi mangler og hvem vi sidder ved siden af. Her har vi særlig fokus på, at nævne hvert enkelt barn, får dem inddraget i samlingen ved hjælp af navnesange og billeder. Vi giver plads til at børnene kan hjælpe hinanden, ved at lade børnene sende frugtfadet rundt samt lade de større børn hjælpe de mindre børn med at hælde vand op i glasset, finde klude og tørre af og finde rekvisitter til samlingen. Vi opdeler børnene i mindre grupper for dagens aktivitet/projekt, hvor der er plads til barnets egne initiativer og handling.
Organisering	Alle stuer holder samling om formiddagen. Til samling er der mindst 2 voksne tilstede. De voksne har fordelt sig i mindre grupper.
Tegn	At børnene reagerer på <i>en godmorgen hilsen</i> . At de største børn kan se og sige, hvem vi mangler, når vi holder samling. At de største børn sender frugtfadet videre uden opfordring fra en voksen. At de største børn kan bruge <i>sproget</i> , samt at både store og små børn kan bruge fagter og mimik, for at gøre sig bemærket og til at fange andres opmærksomhed.
Dokumentationsmetoder	Vi benytter billeddokumentation samt iagttagelse og fortælling. Vi opsætter jævnligt dokumentationen på de store tavler(forældretavler) Vi samler efterfølgende dokumentationen i stuens mappe, hvor både vi og forældre kan se over tid, hvad vi har beskæftiget os med. Vi benytter iPad til at illustrere og understøtte dokumentation af hverdagen. Vi vil også bruge iPad til at optage film og lave billedcollager fra hverdagen. Vi benytter praksisfortælling til forældresamtaler.
Analyse/vurdering af den indsamlede dokumentation	Vi har gennem de sidste år benyttet iagttagelse og fortælling samt billeddokumentation, som vi efterfølgende har sat i stuens mappe. Dette har givet os mulighed for ' <i>at se tilbage</i> ', og gøre os opmærksom på, hvorfor, hvordan og hvor har vi været undervejs i Trekløverens hverdag. Vi har benyttet billeddokumentation særligt, til nye forældre, for at illustrere, hvordan barnets dag har været.
Opfølgning	Vi har på forældremødet i maj 2015 holdt forskellige workshops, hvor vi var i dialog med forældrene om kvaliteten af ' <i>vores dialog</i> ' og

	<p>formidling, og fik her positive tilbagemeldinger. Der var en generel tilfredshed, dog var der blandt nogle forældre et ønske om, en mere ensartet organisering, af diverse opslag. Her talte vi om, at når vi får forældreintra, vil det være muligt, at lægge opslag der.</p>
Børnemiljø	<p>Det fysiske: Børn og voksne inddeler sig i mindre grupper ved formiddagssamlingen, der her giver mulighed for at udføre aldersrettet pædagogisk aktivitet. Eksempelvis kan samlingen foregå på gulvet til de sanglege der kræver større fysik plads til kropslig bevægelse. De store børn kan sidde, gå, kravle, hoppe på gulvet, hvor de yngre børn kan have gavn af bløde faldeunderlag eller madrasser.</p> <p>Det psykiske: Når børn og voksne bliver inddelt i mindre grupper gavner det relationsarbejdet idet rammerne bliver mere overskuelige. Her opnås tæt kontakt mellem både børn og voksne. Barnet får bedre vilkår for at blive set af den enkelte voksne samt af de andre børn. Pædagogens rolle i at være anerkendende får bedre rammer og giver dermed børnene en følelse af at blive anerkendt, være betydningsfulde samt bidrage til en dynamisk og positiv tone og dialog.</p> <p>Det æstetiske: De voksne sørger for at skabe plads på stuen/rummene til de forskellige aktiviteter. Der er ro omkring de børn der har behov for mindst mulig forstyrrelse og støj. Inddelingen i mindre børnegrupper skaber bedre rammer til fordybelse og koncentration til pædagogiske aktiviteter. Der bliver skabt plads til bevægelse og kropslig udfoldelse ved evt. at benytte fællesrummet, hvor der er mere plads til vilde lege og løb, samt rutsjebane, madras og gyngen.</p>

Læreplanstema Barnets alsidig personlige udvikling	3-6 år
Udvalgte mål	Barnets identitet og selvopfattelse: - at barnet tilegner og lærer nye ting om sig selv.
Metoder og aktiviteter	<p>Vi vægter at børn og forældre føler sig velkommen i Trekløveren. Fx når barnet og familien kommer i Trekløveren, siger vi <i>godmorgen</i>, nævner barnets navn og får øjenkontakt.</p> <p>Ved samling: Vi gennemgår dagen, dagens tema, hvor vi sammen taler om, <i>hvem er jeg, hvor bor jeg, hvem er min familie, hvem er mine venner, hvad kunne jeg ønske mig at lave i dag og sammen med hvem</i>. Vi giver plads til at børnene får taletid, for herigennem at turde, at ytre sig, og opleve at blive lyttet til. Dette skaber kendskab til hinanden, samt skaber opmærksomhed på, at vi er forskellige og unikke. Det er også her vi taler om dagens aktivitet/projekt. Børnene får mulighed for indflydelse på dagens aktivitet, vi griber deres ideer/udspil, `går til venstre i stedet for</p>

	til højre`.
Organisering	<p>Alle stuer holder samling om formiddagen.</p> <p>Til samling er der mindst 2 voksne tilstede hvis hele børnegruppen er samlet. Samlingen kan også opdeles i mindre grupper, hvor de voksne har fordelt sig.</p> <p>De voksne har fordelt sig i mindre grupper til dagens aktivitet/projekt.</p>
Tegn	<p>At børnene reagerer på <i>en godmorgen hilsen</i>.</p> <p>At børnene kan gøre opmærksom på sig selv, kan bruge sproget til at gøre opmærksom på sig selv og give udtryk for behov og ønsker.</p>
Dokumentationsmetoder	<p>Vi benytter dagligt billedokumentation samt iagttagelse og fortælling.</p> <p>Vi opsætter dokumentationen på de store tavler(forældretavler)</p> <p>Vi samler efterfølgende dokumentationen i stuens og børnenes mapper, hvor både vi og forældre kan se over tid, hvad vi har beskæftiget os med.</p> <p>Vi benytter iPad til at illustrere og understøtte dokumentation af hverdagen. Vi bruger iPad til at optage film og lave billedcollager fra hverdagen.</p> <p>Vi benytter praksisfortælling til understøttelse i den daglige dialog med forældrene og ved forældresamtaler.</p> <p>Børnene får selv mulighed for at tage billeder.</p>
Analyse/vurdering af den indsamlede dokumentation	<p>Vi har gennem de sidste år benyttet iagttagelse og fortælling samt billedokumentation, som vi efterfølgende har sat i stuens mappe.</p> <p>Dette har givet os mulighed for '<i>at se tilbage</i>', og gøre os opmærksom på, hvorfor, hvordan og hvor har vi været undervejs i Trekløverens hverdag. Vi har benyttet billedokumentation særligt, til nye forældre, for at illustrere, hvordan barnets dag har været. Praksisfortællingerne indgår i forældresamtalerne.</p>
Opfølgning	<p>Vi har på forældremødet i maj 2015 holdt forskellige workshops, hvor vi var i dialog med forældrene om kvaliteten af '<i>vores dialog</i>' og formidling, og fik her positive tilbagemeldinger. Der var en generel tilfredshed, dog var der blandt nogle forældre et ønske om, en mere ensartet organisering, af diverse opslag. Her talte vi om, at når vi får forældreintra, vil det være muligt, at lægge opslag der.</p>
Børnemiljø	<p>Det fysiske: Samlingen kan foregå såvel i en større som i en mindre gruppe. Børnene bliver fordelt sammen med deres voksne i forskellige rum, således bliver der mulighed for, at udføre differentieret pædagogik.</p> <p>Eksempelvis kan der sidde en mindre gruppe børn til bords ved samling sammen med en voksen, imens de spiser frugt. Her kan der gives øget opmærksomhed på dialogen børnene imellem og mellem barn og voksen. Her øves barnet i at blive centrum for andres opmærksomhed og sætte ord på egne oplevelser og give udtryk for egne interesser, ideer og tage initiativ.</p> <p>Samlingen bruges som inspirations- og motivationsrum for dagens aktivitet. Børnene kan her også vise og fortælle, om sig selv og sine interesser.</p>

	<p>Det psykiske: Når børn og voksne bliver inddelt i mindre grupper gavner det relationsarbejdet. Her opnås en tættere kontakt mellem både børn og voksne. Barnet får bedre vilkår for at blive set af den voksne samt af de andre børn, ligesom den voksne får bedre mulighed for at tilgodese det enkelte barns behov. Når børn møder interesse for hvem de er og kan mærke og se, at de har medbestemmelse og indflydelse på aktiviteter, får de også en følelse af, at have betydning og at være værdsat.</p> <p>Det æstetiske: Vi skal sørge for, at legetøj, materialer og redskaber er at finde i børnehøjde, og at det som 'kassen' skal indeholde, rent faktisk også er der og skærme det af, som ikke skal bruges lige nu, flytte de møbler, redskaber eller legetøj, som ikke er aktuelt lige nu for den aktivitet eller leg som skal i gang. Vi skal skabe plads og ro til fordybelse i mindre grupper. Små tydelige afskærmede områder. Der kan være et tæppe eller en skærm, som markerer det. På denne måde giver vi børnene mere ro og mindre forstyrrelse fra de andre børn og voksne. Fordybelsesaktiviteter giver længerevarende lege og styrker opmærksomheden om aktiviteten.</p>
--	--

Sociale kompetencer

Børns sociale kompetence udvikles i fællesskab med andre mennesker i venskaber, grupper og kulturer, hvor de vigtigste elementer er empati, evne til tilknytning og sociale færdigheder.

Sociale kompetencer er nøglen til fællesskabet, hvor børn har mulighed for at udfolde sig, i leg, i samarbejde med andre om at løse opgaver og realisere deres drømme. I Trekløveren støttes børn i at danne venskaber og lærer, hvordan man kommer med i, og er en del af et fællesskab. Børnene skal have plads til at give udtryk for egne følelser og behov, samtidig med, at de også lærer at forstå at andre har de samme behov. De voksne skal skabe gode muligheder for børnenes leg, ved at hjælpe børnene og opmuntre dem til at vise omsorg og tage hensyn til hinanden. I fællesskabet med andre oplever børnene at have en betydning og det er her at barnet kan give og opnå anerkendelse. Eksempelvis har vi med en børnegruppe på 9 børn og 3 voksne arbejdet med bogen 'Finn Herman'. Vi startede med at tale om bogomslaget og hvad bogen mon handler om. Herefter er bogen blev læst igen og igen. Børnene begyndte at huske, hvad den handlede om og genfortalte historien. De voksne spurgte ind til historien og der blev talt om billederne. Der blev talt om fokusord, og hvad de betød. Efterfølgende tegnede og malede børnene ud fra historien. Der blev sunget sange, om de dyr som indgik i historien og der blev lavet en krokodille og andre dyr fra historien. Alt i denne aktivitet / projekt mandede ud i, et besøg i Zoologisk have, rytmik/motorik, sanslege, dukketeater, kostymer og rekvisitter for til sidst at ende som et teaterstykke, hvor hvert barn havde en rolle. Herigennem kunne børnene bl.a. lære at sætte grænser for sig selv og sige til og fra.

Læreplanstema Barnets sociale kompetencer	0-2 år
Udvalgte mål	At barnet begynder at blive opmærksom på andre børns udtryk. At barnet føler sig betydningsfuld i børnefællesskabet.
Metoder og aktiviteter	Vi motiverer og inddrager børnene i at hjælpe/trøste hinanden. Ved samling, i garderoben, i legen og ved måltidet. Her italesætter og guider de voksne barnet til at få øje på andre. Fx opfordrer vi børnene til at hjælpe hinanden med af- og påklædningen. Vi viser, hvordan barnet kan hjælpe med at få benene ned i flyverdragten. Vi viser at der er et alternativ til det særlige legetøj som barnet har udset sig. Gennem forskellige lege og aktiviteter i mindre fællesskaber skal vi igangsætte fælles lege med fælles regler. Vi viser og fortæller, hvordan og hvornår det er den næstes tur. F.eks. når sangkassen går rundt blandt børnene og skal vente på tur.
Organisering	Vi arbejder stueopdelt hvor børn og personale har et 'særligt' fællesskab. Børn og voksne fordeler sig i mindre gruppe hver formiddag, hvor børn får mulighed for, at iagttage, spejle sig samt øve sig i sociale færdigheder.
Tegn	At børnene viser hinanden omsorg ved at trøste eller komme med legetøj. At børnene viser glæde og interesse for hinanden, ved f.eks. at spørge efter andre og hinanden.
Dokumentationsmetoder	Vi benytter billeddokumentation samt iagttagelse og fortælling. Vi opsætter dagligt dokumentationen på de store tavler(forældretavler) Vi samler efterfølgende dokumentationen i stuens mappe, hvor både vi og forældre kan se over tid, hvad vi har beskæftiget os med. Vi benytter iPad til at illustrere og understøtte dokumentation af hverdagen. Vi bruger iPad til at optage film og lave billedcollager fra hverdagen. Vi benytter praksisfortælling til understøttelse ved forældresamtaler.
Analyse/vurdering af den indsamlede dokumentation	Vi har gennem de sidste år benyttet iagttagelse og fortælling samt billeddokumentation, som vi efterfølgende har sat i stuens mappe. Dette har givet os mulighed for 'at se tilbage', og gøre os opmærksom på, hvorfor, hvordan og hvor har vi været undervejs i Trekløverens hverdag. Vi har benyttet billeddokumentation særligt, til nye forældre, for at illustrere, hvordan barnets dag har været. Praksisfortællingerne indgår i forældresamtalerne.
Opfølgning	På stuemøder drøfter vi løbende hvorledes de enkelte børn indgår i fællesskabet. Vi ser på mulige, og andre relationer i børnefællesskabet, på stuen og i Trekløveren generelt. Hvis vi får øje på at et barn har brug for en særlig håndsækning, udarbejder vi en handleplan.
Børnemiljø	Det fysiske: De voksne skal skabe rammerne for en god atmosfære og

	<p>stemning. Vi skal give plads til at børnene kan møde hinanden i øjenhøjde. Vi skal imødekomme alle børns behov for udfoldelse og tilbyde en bred variation, fra fysisk udfoldelse både inde og ude, til det helt stille rum. Vi indretter derfor rummene med forskellige muligheder.</p> <p>Det psykiske: De voksne skal sikre, at der er rum for såvel fysisk udfoldelse som det stille hjørne, hvor der er mulighed for leg i mindre grupper. I mindre legegrupper er der erfaringsmæssigt færre konflikter og lavere støjniveau.</p> <p>Det æstetiske: De voksne skal forholde sig kritiske i forhold til, hvad vi placerer hvor, og hvorfor. Vi har hele tiden for øje, hvad der er aktuelt og inspirerende. 'Barnets bog' er i børnehøjde.</p>
--	--

Læreplanstema Barnets sociale kompetencer	3-6 år
Udvalgte mål	<p>At barnet lærer at samarbejde og udfordre sig selv i sociale sammenhænge.</p> <p>At barnet danner venskaber og føler sig betydningsfuld i børnefællesskabet.</p>
Metoder og aktiviteter	<p>De voksne skal skabe gode muligheder for børnenes leg, dette gør vi ved at anerkende barnet som et ligeværdigt menneske. Vi skal opmuntre, støtte og understøtte barnet i dets initiativer. Vi skal opfordre børnene til at lytte til hinanden og føre indbyrdes samtaler.</p> <p>Ved samling: Der skal gives plads til at barnet/børnene kan tage ordet, hvis de vil fortælle om en oplevelse de har haft. De voksne spørger ind til hvad de f.eks. har lavet i weekenden eller hvad de spiste i går. I disse situationer er de voksne opmærksomme på, at alle børn får mulighed for at deltage og byde ind i samtalen.</p> <p>Ved aktiviteter: Vi deler børnene op i mindre grupper for at give børnene støtte og opmærksomhed.</p> <p>Vi er opmærksomme på, at børn kan søge hinanden på tværs af huset. Vi arbejder med projekter og tema i aldersopdelte grupper, for at give barnet nogle udfordringer sammen med jævnaldrende.</p> <p>Det er den voksnes opgave at være ansvarlig for at tage lederskab og at guide børnene til at skabe den gode stemning i relationen.</p> <p>Vi anvender 'Fri for mobberi' som pædagogisk tilgang/redskab.</p> <p>Vi er rollemodeller for børnene, vi er derfor opmærksomme på egen fremtoning.</p> <p>Både børn og voksne kender dagens program.</p>
Organisering	Alle stuer holder samling om formiddagen hvor der er mindst 2 voksne tilstede, i større eller mindre grupper.

	Planlagte aktiviteter/projekter afvikles om formiddagen, og foregår i både større og mindre grupper, hvor et passende antal voksne deltager.
Tegn	At børnene kan løse opgaver sammen. At børnene tager initiativ og kommer med forslag til lege. At børnene oplever glæde, respekt og nærvær. At børnene tager hensyn til - og er opmærksom på sig selv og hinanden.
Dokumentationsmetoder	Vi benytter billeddokumentation samt iagttagelse og fortælling Vi opsætter dagligt dokumentationen på de store tavler(forældretavler) Vi samler efterfølgende dokumentationen i stuens mappe, hvor både vi og forældre kan se over tid, hvad vi har beskæftiget os med. Vi benytter iPad til at illustrere og understøtte dokumentation af hverdagen. Vi bruger iPad til at optage film og lave billedcollager fra hverdagen. Vi benytter praksisfortælling til understøttelse ved forældresamtaler. Børnene får selv mulighed for at tage billeder.
Analyse/vurdering af den indsamlede dokumentation	Vi har gennem de sidste år benyttet iagttagelse og fortælling samt billeddokumentation, som vi efterfølgende har sat i stuens mappe. Dette har givet os mulighed for 'at se tilbage', og gøre os opmærksom på, hvorfor, hvordan og hvor har vi været undervejs i Trekløverens hverdag. Vi har benyttet billeddokumentation særligt, til nye forældre, for at illustrere, hvordan barnets dag har været. Praksisfortællingerne indgår i forældresamtalerne.
Opfølgning	På stuemøder drøfter vi generelt barnets hele udvikling. Vi ser på, hvordan barnet indgår i relation til andre og ligeledes ser på, hvilken mulighed barnet har for at kunne danne nye relationer og udvikle nye kompetencer. Ligeledes ser vi på børnesammensætningen, når vi danner grupper til aktiviteter/ projekter med henblik på at fordele personalet derhen hvor behovet/opgaver er.
Børnemiljø	Det fysiske: Vi arbejder både i aldersopdelte grupper som i projektorienterede grupper. Eksempelvis er Skoven aldersopdelt, således at de yngste har base i underetagen og de største børn har base på 1. etage. Dette har vi for at tilgodese børnenes forskellige behov. I Engen er børnene aldersintegrerede på stuerne, men aldersopdeles ved projekter og særlige aktiviteter. Det psykiske: Her ser vi på hvordan vi styrker relationerne, ved at matche børnene ud fra pædagogiske overvejelser omkring barnets nuværende, spirende og eventuelle nye venskaber. Børnene får dybere kendskab til hinanden, når de ikke hele dagen skal forholde sig til en stor gruppe. Nærværet bliver mere intenst og ansvarsfølelsen for hinanden får bedre vilkår, når rammerne bliver mere overskuelige. Det æstetiske: De voksnes opgave er at etablere flere forskellige

	muligheder for børnenes aktiviteter. Vi skal skabe lige præcis det legemiljø, som appellerer til børnenes udtryk som f.eks. at der i dukkekrogen er rekvisitter til at udtrykke sig med og afprøve forskellige roller.
--	--

Sproglig udvikling

Sprog er forudsætningen for at udtrykke sig og kommunikere med andre. Der findes mange forskellige sprog, som alle spiller en rolle i børns udviklingsproces og som skal have opmærksomhed. Talesprog, skriftsprog, tegnsprog, kropssprog og billedsprog er blot nogle af de kommunikationsformer, vi alle benytter os af.

Sprog skaber kontakt, og evnen til at bruge nuancerne i sproget støtter og fremmer forståelsen af og fra andre. Børn skal støttes i at udvikle deres danske ordforråd og i at forstå de begreber og regler, der gælder for det talte sprog. Det er vigtigt at træne dialogen, så børn i fællesskabet kan tale, lytte, stille spørgsmål, give svar og være aktive i at planlægge fælles aktiviteter og projekter. For at kommunikere "rigtigt" er det vigtigt, at børn forstår sammenhænge mellem f.eks. kropssprog, mimik og tale. Et varieret og korrekt dansk sprog og evnen til at bruge det, så det passer i forskellige situationer, øger muligheden for at blive forstået.

Sproglige færdigheder er en indgangsdør til verden, og en mulighed for at høste viden og erfaringer. Sproget er en forudsætning for at skabe frugtbare løsninger af problemer og konflikter. Balancen i fællesskabet afhænger af børnenes evner til at sige til og fra, og om de har de sproglige forudsætninger for at udtrykke, hvad de mener, og dermed formår at blive forstået af både børn og voksne. De har derfor behov for at møde voksne, der lytter til dem med forståelse og anerkendelse, så de får mulighed for at udtrykke det, de er i tvivl om, glade for eller kede af, og så de frit kan lufte deres meninger, følelser og tanker, at de voksne støtter børnene i at sætte ord og begreber på de oplevelser, de har i dagligdagen.

Vi har gennem projektet 'Historien i posen' arbejdet med dialogisk oplæsning i alle børnegrupper. *I stedet for en traditionel oplæsning, hvor børnene kun lytter, betyder den dialogiske læsning, at den voksne læser på en måde, der skaber mere sprogligt samspil med børnene. Ved at stille spørgsmål og engagere børn under læsningen bliver børnene udfordret, hvilket resulterer i at børn udvikler flere sproglige færdigheder. (kilde: Sprogpakken)"*

Projektet har påvirket børnene på forskellig måde. Deres interesse for bøger er blevet vækket, samtidig har vi kunnet tage hensyn til deres forskellige læringsintelligenser (visuelt, auditivt), ligesom deres sociale kompetencer kom i spil. Afslutningsvis har projektet ført til forskellige kreative udtryk og aktiviteter, der efterfølgende er blevet udstillet både i Trekløveren og på Hovedbiblioteket.

Det praktisk pædagogiske arbejde med sprogstimulering af børn i Børnehuset Trekløveren

Sprogarbejdet varetages af såvel personalet på stuerne som sprogvejledere. Derudover har vi, i kraft af at vi har haft 6 pladser til børn i udsatte positioner, en sprogpædagog med særlige kompetencer og erfaring med at arbejde med børn med massive sproglige vanskeligheder. Denne viden og erfaring gives videre til det pædagogiske personale i hele Børnehuset Trekløveren i form af ideer og vejledning i sprogstimulerende aktiviteter og sprogmaterialer.

Vi benytter TRAS (Tidlig registrering af sprogudvikling) og sprogvurderingsmateriale for 3 årige og "Vis hvad du kan". Disse materialer kan sprogvejlederne vejlede og undervise det pædagogiske personale i.

Vi har gennem projektet "Historier i posen", fået kursus i 'dialogisk oplæsning', hvilket i dag er en metode som vi anvender. Vi har ligeledes haft personale på kursus i materialet 'Læse leg'.

Fra november til april arbejder vi i med aldersopdelte grupper; Lillegruppe, - mellemgruppe - og storgruppe over et læreplanstema som projekt.

Sprogvejledere og sprogpædagoger har en særlig opmærksomhed på, at opdage børn med sproglige udfordringer. Vi yder en ekstra sproglig indsats. Vi har udarbejdet et *Ide-katalog*, til inspiration til sprogstimulerende aktiviteter og lege.

I hverdagen arbejder vi overordnet med sprogstimulering:

- ved at børnene har det rart og trygt og føler sig anerkendt i samspelet mellem børn og voksne, så de får lyst til at bruge sig selv og sproget
- ved at give børnene mange alsidige oplevelser og erfaringsmuligheder
- ved at indlæring sker gennem leg, da leg er en lystbetonet måde at lære på
- ved at fokusere på børnenes ressourcer
- ved at sikre børnene daglige succeser og gode oplevelser
- ved at planlægge aktiviteter der styrker børnenes sprog, lade ord følge handling, sætte ord på det barnet ser, hører, føler og beskæftiger sig med
- ved at stimulere børnenes grov -og finmotorik samt give dem forskellige sanseoplevelser
- ved at spille spil, tælle, arbejde med årsag/virkning
- ved at tegne, lave puslespil
- ved at lade børnene synge, danse, spille musik
- ved at stimulere de kommunikative færdigheder
- ved at stimulere børnenes koncentration og opmærksomhed
- ved at være i mindre børnefællesskaber for at sikre at børnene bliver set og hørt og får taletid

I praksis får børnene sprogstimulering ved:

- at vi tænker sprogstimulering ind på alle planer og i alle daglige rutiner; garderoben med af - og påklædning, toiletbesøg, ved samling, ved måltiderne, oprydning og praktiske gøremål både ude og inde.
- at vi arbejder i en struktureret hverdag med en morgensamling, hvor der benyttes visuelle symbolkort, der fortæller om dagen, vejret, tøj som børnene skal have på i forhold til vejret/årstiden, aktiviteter der skal ske i løbet af dagen m.m. Børnene bliver på denne måde forberedt på hvad der skal ske i løbet af dagen, og giver dem bedre mulighed for at forstå det, der samtales om. Vi synger og laver fagtesange og bruger rim og remser. Vi har endvidere dialog om oplevelser og situationer med børnene
- at vi læser bøger, bruger dialogisk oplæsning, spiller teater, ser og snakker om foto fra ture og dagligdagen og benytter iPad
- vi tager på ture både i nærmiljøet men også længere udflugter
- vi laver forskellige motoriske og sansemæssige aktiviteter, hvor børnene får brugt hele kroppen, sanser deres krop, eksempelvis tegner, maler og modellerer
- vi hører musik, danser og laver rytmik med forskellige sange og bevægelseslege
- vi laver sanselege med føle, lugt, smag, syn og høre sansen, vi laver øvelser med munden, hvor mundmotorikken stimuleres, f.eks. grimasser, puste, suge og krølle/vende tungen

- vi arbejder tematiseret med sprogarbejdet fx "kropsbevidsthed", hvor vi arbejder hele vejen rundt om, og går i dybden med temaet og kommer omkring alle læreplanstemaerne
- vi bruger dialogisk læsning som metode til sprogstimulering
- vi har en mindre gruppe børn, som en gang om ugen, er i et sprogstimulerende forløb

Sprogpædagogernes rolle, ansvar og opgaver i Børnehuset Trekløveren

I Trekløveren er der mange års erfaring med sprogstimulering. Trekløveren har haft 6 "sprogpladser", hvorfor der er pædagoger med særlig erfaring og kompetencer. Sprogarbejdet foregår dels med individuelt tilrettelagt sprogstimulering/ træning og dels i mindre børnefællesskaber. Aktiviteterne tilrettelægges i samarbejde med det øvrige pædagogiske personale/sprogvejleder.

Sprogpædagogernes primære opgave er, at støtte, vejlede og guide børnene, ved at hjælpe dem med at sætte ord på, samt give dem forståelse for, hvad der sker i legen, samt hjælpe børnene med at udvide og udvikle lege, så de kan indgå i forskellige rollelege og forskellige børnefællesskaber, både i de daglige aktiviteter og rutiner og i de konflikter der opstår.

Sprog, - inklusions, - og specialpædagogerne har et tværfagligt samarbejde med talepædagog og psykolog (PPR), hvor de deltager i planlægningen og udførelsen af børns individuelle handleplaner.

Vi har et tæt og inddragende forældresamarbejde, hvor vi drøfter de videre tiltag på barnets sproglige udvikling samt handleplan for det kommende arbejde. Vi vejleder og giver en gensidig feedback, så vi sammen kan støtte og styrke barnet i dets sproglige udvikling samt barnets udvikling generelt.

Læreplanstema Sproglig udvikling	0-2 år
Udvalgte mål	At give barnet mulighed for at udvikle sit sprog gennem legen. At give barnet mulighed for at komme i kontakt/kommunikere med andre.
Metoder og aktiviteter	Vi vil skabe et sprogstimulerende miljø, hvor de voksne sætter ord på ting og handlinger. Vi vil lege med begreberne, ved at vise, hvad de betyder (kropssprog) Ved samling: vi synger, bruger fagter og mimik, fortæller historier og bruger rim og remser. Vi benytter genstande/rekvisitter til at understøtte sproget. Vi benytter dialogisk læsning/oplæsning, sprogkuffert og flanotavler. Vi deler børnene i mindre grupper. Vi benytter TRAS og sprogpakken.
Organisering	Alle stuer holder samling om formiddagen. Til samling er der mindst 2 voksne tilstede. De voksne har fordelt sig i mindre grupper.

Tegn	At børnene husker og bruger ord fra sange/ rim og remser. At de største børn kan udpege og fortælle om sig selv og andre børn.
Dokumentationsmetoder	Vi benytter billeddokumentation samt iagttagelse og fortælling. Vi opsætter dagligt dokumentationen på de store tavler.(forældretavler) Vi samler efterfølgende dokumentationen i stuens mappe, hvor både vi og forældre kan se over tid, hvad vi har beskæftiget os med. Vi benytter iPad til at illustrere og understøtte dokumentation af hverdagen. Vi vil også bruge iPad til at optage film og lave billedcollager fra hverdagen. Vi benytter praksisfortælling til understøttelse ved forældresamtaler.
Analyse/vurdering af den indsamlede dokumentation	Vi har gennem de sidste år benyttet iagttagelse og fortælling samt billeddokumentation.
Opfølgning	På stuemøder drøfter vi generelt barnets hele udvikling. Vi ser på, hvordan barnet indgår i relation til andre og ligeledes ser på, hvilken mulighed barnet har for at kunne danne nye relationer og udvikle nye kompetencer. Ligeledes ser vi på børnesammensætningen, når vi danner grupper til aktiviteter/ projekter mhp., og fordeler personalet derhen hvor behovet/opgaverne er.
Børnemiljø	Det fysiske: Vi har udskiftet de største borde i hele Trekløveren for at kunne tilgodese inddeling i mindre grupper, ved såvel måltidet som diverse aktiviteter. Det psykiske: Det har medført at det enkelte barn har fået 'større' mulighed for at blive hørt og få kontakt, når der samtales om aktiviteten eller måltidet i en lille gruppe. Det æstetiske: Børnene får bedre mulighed for at overskue eksempelvis hvilke retter der serveres, hvad der skal leges med og derved også større mulighed for at spørge indtil og få svar.

Læreplanstema Sproglig udvikling	3-6 år
Udvalgte mål	At barnet lærer at bruge sproget i dets tilgang til omverdenen. At barnet begynder at lære flere nuancer i brugen af sproget.
Metoder og aktiviteter	Vi vil skabe et rart og trygt sprogstimulerende miljø, i samspillet mellem børn og voksne, ved at sætter ord på ting og handlinger. Vi vil give børnene mange alsidige oplevelser. Vi vil lege med begreberne, visualisere med symbolkort og benytte genstande/rekvisitter. Vi planlægger sprogstimulerende aktiviteter. Vi benytter dialogisk læsning/oplæsning, sprogkuffert og flanotavler. Vi arbejder tematiseret, hvor vi tager udgangspunkt i alle læreplanstemaerne.

	<p>Vi deler børnene i mindre grupper. Vi benytter 'TRAS', 'Sprogpakken' og 'Vis hvad du kan'.</p>
Organisering	<p>Alle stuer holder samling om formiddagen, hvor der er mindst 2 voksne tilstede. De voksne fordeler sig i mindre grupper. Vi holder stuemøder/afdelingsmøder, hvor vi planlægger aktiviteter/temaer.</p>
Tegn	<p>At børnene kan udtrykke sig i ord, kropssprog, billedsprog, og kan opsøge, forhandle og løse konflikter selv. At børnene kan opsøge og hente hjælp fra andre børn og voksne. At børnene kan aflæse hinandens signaler og kropssprog.</p>
Dokumentationsmetoder	<p>Vi benytter billeddokumentation samt iagttagelse og fortælling. Vi samler efterfølgende dokumentationen i stuens mappe, hvor både vi og forældre kan se over tid, hvad vi har beskæftiget os med. Vi udstiller børnenes produkter. Vi benytter iPad til at illustrere og understøtte dokumentation af hverdagen. Derudover vil vi også bruge iPad til at optage film og lave billedcollage. Vi benytter praksisfortælling til understøttelse ved forældresamtaler. Børnene får selv mulighed for at tage billeder.</p>
Analyse/vurdering af den indsamlede dokumentation	<p>Vi har gennem de sidste år benyttet iagttagelse og fortælling samt billedokumentation. Vi evaluerer og reviderer løbende egen praksis.</p>
Opfølgning	<p>På stue – og afdelingsmøder drøfter vi vores pædagogiske praksis. Vi afholder en årlig konference, hvor mål for det kommende års arbejde med læreplanstemaerne drøftes og kortlægges – hvilket munder ud i en konkretisering af det kommende års mål.</p>
Børnemiljø	<p>Det fysiske: Vi har udskiftet de største borde i hele Trekløveren for at kunne tilgodese inddeling i mindre gruppe ved såvel måltidet som diverse aktiviteter.</p> <p>Det psykiske: Det har medført at det enkelte barn har fået 'større' mulighed for at blive hørt og få kontakt, når der samtales om eksempelvis aktiviteten eller måltidet i en lille gruppe.</p> <p>Det æstetiske: Børnene får bedre mulighed for at overskue eksempelvis hvilke retter, der serveres, eller hvilke materialer, der skal leges med, og derved også større mulighed for at spørge indtil og få svar.</p>

Krop og bevægelse

Kroppen er et redskab til at erobre verden! Kroppen er et kæmpemæssigt sanseapparat for barnet, som det oplever, sanser og reagerer igennem og med. Bevægelse baner veje for at udforske, afprøve, nyde og forstå det fysiske såvel som det kulturelle miljø både inde og ude.

Børn har behov for at føle værdi og tryghed, og der skal arbejdes med identitet, forståelse af kroppens indre og ydre, bevægelsesmuligheder og sanselighed. Vi skal hjælpe til at børnene får viden og indsigt i hvordan kroppen fungerer, dens styrker og muligheder, og hvilken betydning kosten har for sundhed og velvære.

Vi skal skabe mulighed og rum for barnet til at kunne afreagere, forankre og integrere oplevelser via input, så dette bliver et redskab i forhold til at barnet kan erkende og erfare indtryk.

Ved at styrke børns udvikling af motoriske færdigheder, udholdenhed og bevægelighed, styrkes også deres forudsætninger for at udvikle sig.

I Trekløveren er der mangfoldige rammer og muligheder for at udfordre børnene til at bevæge sig.

Inde: Hvor vi laver bevægelseslege, hvor der er en ribbe at kravle op i, hoppe ned fra, lave gymnastik, bevæge sig rundt om møbler og inventar.

Ude: På legepladsen med gynges og rutchebane, på udflugter, i naturen med bakker og grøfter og på legepladser i nærmiljøet.

Ved at bruge forskellige redskaber og materialer får børnene anledning til både at bruge og stimulere deres sanser. Kropslighed er en del af det at være til stede i verden sammen med andre. Ved aktivt at udforske kroppens muligheder og begrænsninger, udvikles børnenes færdigheder og vaner. De får erfaringer i, hvad det betyder at koble f.eks. det talte sprog og kropssproget, og de udvikler herigennem også respekt for, at andre kan have et "andet" udtryk, eller andre reaktioner samt udvikler deres egen integritet.

Ved at få erfaring med forskellige former for acceptabel kropslig nærhed bliver børnene bedre i stand til at sætte deres egne kropslige såvel som mentale grænser.

De voksnes opgave i Trekløveren er derfor at inspirere, tilrettelægge og opmuntre børnene til fysiske aktiviteter inde som ude.

Læreplanstema Krop og bevægelse	0-2 år
Udvalgte mål	At give barnet mulighed for at begynde at kende sin krop. At give barnet mulighed for at bruge og bevæge sin krop.
Metoder og aktiviteter	I puslesituationen skal alle handlinger, klap og kærtegn ledsages af ord. Der skal gives tid til udforskning og snak. Vi voksne er sikkerhedsnet for barnet, når det skal lære at kravle op på, og baglæns ned fra puslebordet. I garderobesituationen skal børnene opmuntres til selv at finde deres tøj og der gives tid til at barnet selv får mulighed for at prøve sig frem, og hjælpe andre. På badeværelset og i garderoben er vi altid i mindre grupper. Vi laver forskellige motoriske og sansemæssige

	<p>aktiviteter, kravle, krybe, hoppe, trille, danse, løbe, gyng, skubbe og trække. Hvor balance/led/muskel/følesanserne bliver brugt og stimuleret.</p> <p>Vi laver længere rytmikforløb i mindre grupper med specifikke kroppsøvelser og mange gentagelser.</p>
Organisering	<p>Vi arbejder med børnene i mindre grupper over en længere periode med et passende antal voksne.</p> <p>Vi holder stuemøder/afdelingsmøder, hvor vi planlægger motoriske forløb for en mindre gruppe børn.</p>
Tegn	<p>At børnene udviser glæde og tryghed ved at bruge kroppen.</p> <p>At børnene udviser alderssvarende færdigheder og udvikler sig kropsligt, og bliver mere selvhjulpne.</p>
Dokumentationsmetoder	<p>Vi benytter billedokumentation samt iagttagelse og fortælling.</p> <p>Vi samler efterfølgende dokumentationen i stuens mappe, hvor både vi og forældre kan se over tid, hvad vi har beskæftiget os med.</p> <p>Vi benytter iPad til at illustrere og understøtte dokumentation af hverdagen. Derudover vil vi fremadrettet også bruge iPad til at optage film og lave billedcollage.</p> <p>Vi benytter praksisfortælling til understøttelse ved forældresamtaler.</p>
Analyse/vurdering af den indsamlede dokumentation	<p>Vi har gennem de sidste år benyttet iagttagelse og fortælling samt billedokumentation.</p> <p>Vi evaluerer og reviderer løbende egen praksis.</p>
Opfølgning	<p>På stue – og afdelingsmøder drøfter vi vores pædagogiske praksis.</p> <p>Vi afholder en årlig konference, hvor mål for det kommende års arbejde med læreplanstemaerne drøftes og kortlægges – hvilket munder ud i en konkretisering af det kommende års mål på de enkelte stuer.</p>
Børnemiljø	<p>Det fysiske: Ved planlagte motoriske og rytmiske forløb benytter vi altid de største rum, så der er plads til børnenes fysiske aktivitet. Vi indtænker børnenes egen deltagelsesmuligheder i alle hverdagens rutiner, og børnene lærer herved at mestre eksempelvis at tage tøj af selv, øse/hælde op m.m. Vi bruger nærområdets legepladser og parker for nye muligheder for fysisk udfoldelse, ligesom vores egne legepladser dagligt giver børnene forskellige motoriske udfordringer og muligheder.</p> <p>Det psykiske: Uderummet er en særlig arena for motorisk stimuli, hvor der er plads til at være sammen med andre, såvel som til at være alene og uforstyrret, og hvor der er mulighed for at være mere højtråbende og larme, uden at det generer andre.</p> <p>Det æstetiske: Vi skaber rum og legesteder der kan indvirke på børnenes oplevelser og handlinger, så de får lyst til at udfolde sig og lære. Børnene skal have den fornødne plads til, at øve sig i af- og påklædning, dette kan eksempelvis foregå på stuerne.</p>

Læreplanstema Krop og bevægelse	3-6 år
Udvalgte mål	At barnet oplever glæde og aktivt udforsker og tilegner sig verden gennem alle sine sanser. At barnet oplever selvstændighed og bliver selvhjulpent.
Metoder og aktiviteter	De voksne skal skabe et aktivt og motiverende børnemiljø, hvor alle barnets sanser bliver stimuleret og udfordret. De voksne skal støtte barnet, ved at lade det gøre ting selv, (respektere barnets løsninger, opmuntre til selv at 'hente og finde' service, tage tøj af og på, rydde op, give barnet mulighed for input i legen) Vi opdeler børnene i mindre grupper, og iscenesætter sans-, rytmiske – og motoriske forløb. De voksne skal have klare aftaler så børnene får tydelig besked om, hvad der skal ske. De voksne hjælper, når barnet ønsker det, men kun yder den nødvendige hjælp for at komme videre. De voksne er opmærksomme på de sans-, - sociale, - og følelsesmæssige perspektiver.
Organisering	Vi arbejder med børnene i mindre grupper over en længere periode med et passende antal voksne. Vi holder stuemøder/afdelingsmøder, hvor vi planlægger motoriske forløb for en mindre gruppe børn.
Tegn	At børnene benytter sig af de øvelser de har lært og bruger dem i sociale sammenhænge. At børnene udviser glæde og efterspørger den enkelte aktivitet. At børnene udviser nysgerrighed og selvstændighed, (tager initiativer). At børnene udviser aldersvarende færdigheder, fx tøj af og på.
Dokumentationsmetoder	Vi benytter billedokumentation samt iagttagelse og fortælling. Vi samler efterfølgende dokumentationen i stuens mappe, hvor både vi og forældre kan se, hvilke forløb der har været. Vi benytter iPad til at illustrere og understøtte dokumentation af hverdagen. Derudover vil vi også bruge iPad til at optage film og lave billedcollager. Vi benytter praksisfortælling til understøttelse ved forældresamtaler. Vi bruger måneds – og ugeplaner. Børnene får selv mulighed for at tage billeder.
Analyse/vurdering af den indsamlede dokumentation	Vi har gennem de sidste år benyttet iagttagelse og fortælling samt billedokumentation, som vi efterfølgende sætter i stuens mappe. Vi reflekterer og laver løbende nye forløb. Al dokumentationen indgår i forældresamtalerne.
Opfølgning	På afdelings – og personalemøder drøfter vi nye tiltag og forløb.

Børnemiljø	<p>Det fysiske: Ved planlagte motoriske og rytmiske forløb benytter vi altid de største rum, så der er plads til børnenes fysiske aktivitet. Vi indtænker børnenes egne deltagelsesmuligheder i alle hverdagens rutiner, eksempelvis toiletbesøg, oprydning, borddækning, m.m. Vi bruger nærområdets legepladser og parker for nye muligheder for fysisk udfoldelse, ligesom vores egne legepladser dagligt giver børnene forskellige motoriske udfordringer og muligheder.</p> <p>Det psykiske: Uderummet er en særlig arena for motorisk stimuli, hvor der er plads til at være sammen med andre, såvel som lege alene og uforstyrret, og hvor der er mulighed for at være mere højtråbende, uden at det generer andre.</p> <p>Det æstetiske: Vi skaber rum og legesteder der kan indvirke på børnenes oplevelser og handlinger, så de får lyst til at udfolde sig og lære. Børnene skal have den fornødne plads til, at øve sig i af - og påklædning, eksempelvis mindre grupper af børn i garderoben af gangen.</p>
-------------------	---

Natur og naturfænomener

Natur og naturfænomener er et temmelig bredt tema, da det består af flere dele. Planter, dyr, årstider, varme, kulde, regn, sne, hede, frost, skoven, marken og på stranden. Og årsag / virkning og sammenhænge i naturen. Udgangspunktet for at forstå verden er også forståelsen af den natur, mennesker lever i og har ansvar for. Naturoplevelser i barndommen bidrager både til den følelsesmæssige, mentale og fysiske udvikling. Når børn har mulighed for at være i, sans og opleve naturen på alle årstider, i forskelligt vejr og landskaber, styrkes også deres sansesystem og deres motoriske udfoldelse. Naturen er en enestående legeplads for både sind og krop. Når børn leger i naturen, får fantasien og samværet med andre spillerum, og børnene udfordres på mange planer både kropsligt og mentalt. Vi skal give børnene mulighed for at undersøge, studere og opleve naturen. Vi skal derfor være vidende og medlevende voksne sammen med børnene, så de kan få erfaringer, eksperimentere og hente masser af viden om naturfænomener og tekniske sammenhænge. At bruge naturen som eksperimentarium og legerum danner grundlaget for en varig interesse, respekt og ansvarlighed for natur og miljø. Derudover skal de største børn arbejde og introduceres for vægt, form og antal. Dette har vi ex. gjort med projektet 'universet', som vi arbejdede med over 14 uger. Børnene lærte om de forskellige planeter og lavede forskellige forsøg. Ex. med isterning i varmt vand. Isterningen var lavet af mælk der først flød ovenpå, hvorefter mælken sank til bunds som et vandfald. Dette projekt blev udstillet og fremvist for forældrene, som under hele forløbet har fulgt med via billeder og fortællinger. Det har givet børnene en bedre viden og forståelse for den verden der omgiver os. Citat: *Er dette ikke den bedste dag i hele børnehaven? Spørger Lise. Jo, den allerbedste, svarer Robin.*

Læreplanstema Natur og naturfænomener	0-2 år
Udvalgte mål	At barnet begynder at udforske og undersøge naturen. At barnet gennem de fire årstider får mulighed for at lege med vand, sand, jord, mudder og bygge snemænd og studere smådyr. At børnene mærker kulde og varme i luften.
Metoder og aktiviteter	Vi vil bruge legepladsen, nærmiljøet og den omkringliggende natur som lege – og undersøgelse rum. Vi vil aktivt sammen med børnene være opmuntrende og nysgerrige på og i naturen. En mindre gruppe børn skal hver dag ud og mærke årstiden. Vi vil lave forskellige aktiviteter og projekter, der tager udgangspunkt i børnenes udspil. Eksempelvis tage sne med ind, samle en snemand, for efterfølgende at følge med i, hvad der sker. Eksempelvis at samle blade og presse dem, plukke blomster og kogler og lave ting af det.
Organisering	Vi arbejder med børnene i mindre grupper hver formiddag.
Tegn	At børnene viser interesse og glæde for naturen, ved at de undersøger og eksperimenterer med den. Eksempelvis grave huller, bygge sandslotte, lege med vand. Kigge efter smådyr og kravl.
Dokumentationsmetoder	Vi benytter billedokumentation samt iagttagelse og fortælling. Vi opsætter dagligt dokumentation på de store tavler (forældretavler). Vi benytter Ipad til at illustrerer og understøtte dokumentation af hverdagen. Vi bruger iPad til at optage film og laver billedcollage fra hverdagen. Vi benytter praksisfortælling til understøttelse ved forældresamtaler.
Analyse/vurdering af den indsamlede dokumentation	Vi har gennem de sidste år benyttet iagttagelse og fortælling samt billedokumentation, som vi efterfølgende har sat i stuens mappe.
Opfølgning	På stue – og afdelingsmøder planlægger vi aktiviteter og projekter, for det pågældende læreplanstema. Det er også her vi gennemgår, vores dokumentationsmateriale, for at se om alle børn har adgang og interesse for naturen.
Børnemiljø	Det fysiske: De voksne arrangerer forskellige oplevelser for børnene ude i naturen. Barnet oplever årstidens skiften ved at være ude i naturen og mærke og observere at jorden, træerne, dyrene, luften m.m. ændrer sig. Vi finder krible / krabledyr og naturmaterialer, som vi studerer. Det psykiske: Børnene kan i fællesskab gå på opdagelse og lege udendørs, hvor der er andre muligheder for kropslig bevægelse. Når børnene er ude i nærmiljøet sammen med børnehaven kan de her også få oplevelsen at naturen er en god legeplads med plads til fantasi og nye

	<p>lege. De lærer at passe på naturen ved at rydde op efter sig. Vi prøver at give dem en forståelse for, at vi skal passe på naturen ved at vi bevæger os med respekt denne.</p> <p>Det æstetiske: Børnene bliver udfordret og inspireret af nye omgivelser og får fælles oplevelser af naturen udenfor institutionen. Naturen har mange forskellige former, farver og teksturer og den bedste måde at opleve det på, er at være i omgivelserne selv.</p>
--	--

Læreplanstema Natur og naturfænomener	3-6 år
Udvalgte mål	Affaldssortering At børnene lærer at skelne mellem forskellige typer affald. At børnene lærer at affald også kan være en ressource.
Metoder og aktiviteter	Vi er med i et projekt i samarbejde med Quark centeret. Hver børnehaveafdeling har fået udleveret forskellige affaldsbøtter til at sortere affald i. Hver stue har fået udleveret tre affaldsbeholdere. Efter hvert måltid eller anden aktivitet skal børnene på skift sortere affaldet i de tre kategorier. Der vil være to affaldsduke blandt børnene hver dag, som skal stå for sorteringen. Disse børn bliver udstyret med en 'duksekasket', der signalerer, at det er deres opgave. De voksne skal indgå som aktive medspillere i projektet, ligesom forældre også bliver inddraget.
Organisering	Alle børnehavegrupper fra Skoven og Engen indgår i projektet. De voksne fordeler roller og opgaver blandt børnene.
Tegn	At børnene kan skelne mellem tre typer af affald: Dagrenovation/restaffald Kompostaffald Papiraffald
Dokumentationsmetoder	Vi benytter billeddokumentation samt iagttagelse og fortælling. Vi opsætter jævnligt dokumentation på de store tavler (forældretavler). Vi benytter iPad til at illustrerer og understøtte dokumentation af projektet. Vi bruger iPad til at optage film og laver billedcollager.
Analyse/vurdering af den indsamlede dokumentation	Følger.
Opfølgning	Opfølgning vil ske i samarbejde med Quark centeret, både undervejs og ved projektet afslutning.
Børnemiljø	Det fysiske: Børnene skal have mulighed for at gå på opdagelse inde og ude. Børnene vil opleve, at vi passer på naturen og at noget af affaldet

	<p>kan være nyttigt for noget andet. På ture i nærmiljøet, vil vi have fokus på affald.</p> <p>Det psykiske: Når børnene er ude i nærmiljøet kan de få oplevelser af den natur de er omgivet af. De lærer at passe på naturen ved at rydde op efter sig. Vi prøver at give dem en forståelse for, at vi omgås naturen med respekt.</p> <p>Det æstetiske: Børnene bliver udfordret og inspireret til at passe på deres omgivelser og får en oplevelse af, at de har været med til at gøre en forskel.</p>
--	--

Kulturelle udtryksformer og værdier

At arbejde med kulturelle udtryksformer og værdier er temmelig bredt, da mange elementer skal inddrages, litteratur, film, medier også de digitale, musik og billedkunst med mere. Kultur er udtryk for menneskers forståelse af og tilgang til verden. Det er gennem mødet med andre og det anderledes, vi definerer vores eget kulturelle ståsted og genkender vores egne kulturelle rødder.

Barnet skal præsenteres for forskellige, udfordrende materialer, opleve kunst og kultur for derigennem at blive inspireret til selv at lege og omforme de udtryk de møder.

Forudsætningen for dette er naturligvis, at børnene får mulighed for, rum og tid til at udfolde sig på egne betingelser, både når det handler om pladskrævende eller støjende og om mere rolige aktiviteter, der kræver fordybelse.

Kreativitet trives bedst i lyst, og engagementet trives, når børnene inddrages i beslutninger om, hvilke kulturelle eller kunstneriske aktiviteter, de skal beskæftige sig med. Medindflydelse på valg af fx materialer og projekter samt på planlægning af kulturelle aktiviteter og oplevelser, styrker børns interesse og glæde ved at skabe. Børnelitteratur, film, teater, cirkus, historier, musik, billeder m.m. i forskellige genrer samt værksteder / projektarbejde, hvor forskellige materialer og redskaber er til rådighed, er den daglige kilde til inspiration og lyst til udfoldelse. Men også deltagelse i kunstneriske arrangementer ex biblioteks – og museums besøg og andre kulturelle tilbud, kan bidrage til barnets interesse for det kulturelle.

Gennem mødet med andre udtryksformer, både kunstnerisk, kulturelt, ved at stifte bekendtskab med andre måder at leve på og andre værdier, udfoldes børnene til hele, nysgerrige og tolerante mennesker. At vi giver børnene mulighed for at deltage i danske traditioner omkring højtider samt lærer dem om andre kulturer og traditioner. Med dette ønsker vi at vise børnene, at verden er mangfoldig, og at menneskers sprog, vaner og levevilkår er forskellige. I Trekløveren servere vi blandt andet 'retter' fra andre lande ligesom vi arbejder med projekter, hvor vi 'besøger', andre kulturer. Vi har arbejdet med projektet 'rejse i verden', hvor vi eksempelvis har lært børnene at sige 3 ord på et fremmed sprog.

Læreplanstema Kulturelle udtryksformer og værdier	0-2 år
Udvalgte mål	<p>At barnet begynder at udtrykke sig på mange forskellige måder, eksempelvis gennem dans, musik, sang.</p> <p>At barnet bliver opmærksomt på forskellige farver, former og materialer.</p>

Metoder og aktiviteter	I Trekløveren synger vi hver dag med børnene fx til samling. Vi synger udvalgte, traditionsrige børnesange, de samme hver dag. Stuerne har sangkasser og sangkort, der hjælper børnene til selv, at vælge hvilken sang, de gerne vil synge. Vi danser til musik, og børnene oplever glæden ved at bevæge sig til forskellig musik. De gamle sanglege er også populære. At tegne og male er hyppige aktiviteter i vuggestuegrupperne. I mindre grupper får børnene mulighed for at eksperimentere med forskellige farver og materialer, og oplever at de kan skabe noget, og oplever det magiske, når farver blandes.
Organisering	Under samlingen, i planlagte som spontane aktiviteter indgår sang, musik og dans. Kreative aktiviteter foregår i mindre grupper, oftes om formiddagen.
Tegn	Når børnene synger af sig selv. Når børnene bevidst vælger en sang til samlingen. Når børnene deltager med fagter og/eller sang i samlingen. Når børnene kender forskellige farver
Dokumentationsmetoder	Vi benytter billeddokumentation samt iagttagelse og fortælling. Vi opsætter dokumentation på de store tavler (forældretavler). Vi benytter Ipad til at illustrerer og understøtte dokumentation. Vi bruger iPad til at optage film og laver billedcollager. Vi benytter praksisfortælling til understøttelse ved forældresamtaler.
Analyse/vurdering af den indsamlede dokumentation	Vi har gennem de sidste år benyttet iagttagelse og fortælling samt billeddokumentation, som vi efterfølgende har sat i stuens mappe.
Opfølgning	På stue – og afdelingsmøder planlægger vi aktiviteter og projekter, for læreplanstemaet. Det er også her vi gennemgår, vores dokumentationsmateriale, deler gode ideer og reflekterer de pædagogiske aktiviteter og projekter vi har lavet.
Børnemiljø	<p>Det fysiske: De voksne skaber rammerne således det bliver tydeligt for børnene hvilke og hvor dagens samling/aktivitet skal foregå. Materialerne skal være gjort klar og være nemme at gå til således, at børnene ikke oplever at den voksne skal gå til og fra rummet, men kan fastholde koncentrationen om børnene og selve aktiviteten. Hvis aktiviteten foregår på stuen lukkes døren så børnene ikke bliver forstyrret af andre børns leg og lyd, men får ro til at koncentrere sig. Her bliver børnene inddelt i mindre grupper, så der ikke er flere børn end den voksne kan støtte og hjælpe ad gangen. Barnet skal have albuenum således det ikke bliver irretesat af voksne eller kan distrahere andre børn</p> <p>Det psykiske: Hvis aktiviteten eksempelvis går ud på at male et billede er det for vuggestuebarnet processen der er vigtig. Barnet skal præsenteres for få materialer ad gangen for at kunne fordybe sig i den enkelte aktivitet og blive tryk. Det er vigtigt at motivere og pirre nysgerrigheden for det lille barn, så det fx tør røre malingen.</p>

	<p>Det æstetiske: Barnets succeskriterie for hvor vidt om det færdige produkt eller aktivitet bliver perfekt handler om processen. Hvis processen har været god, bliver produktet et symbol på en god oplevelse. Det vigtige i forhold til et færdigt produkt er at barnet kan relatere sig til det, på den måde at barnet selv har haft fingrene i materialet og ikke er blevet rettet til af en voksen. Vi anerkender barnets produkt ved at hænge det op så barnet kan studere og fremvise det.</p>
--	--

Læreplanstema Kulturelle udtryksformer og værdier	3-6 år
Udvalgte mål	<p>At barnet lærer at arbejde med forskellige kreative udtryk. At barnet lærer om forskellige traditioner og bliver introduceret til andre kulturer. At barnet kender og benytter digitale muligheder. At barnet får oplevelser med teater, museumsbesøg m.m.</p>
Metoder og aktiviteter	<p>Vi har fokus på børnenes æstetiske og kreative sider, som kan stimuleres via forskellige skabende aktiviteter. Ligeledes gør vi brug af digitale medier for at understøtte børnenes kreative evner. Den kreative udfoldelse tager udgangspunkt i den skabende proces, hvor forskellige materialer og teknikker bliver taget i anvendelse, ligesom sang, musik og drama er forskellige måder at give udtryk for kreativitet.</p> <p>Under samlingen, i planlagte som spontane aktiviteter indgår sang, musik og dans. Kulturelle udtryksformer og værdier kommer til udtryk i Trekløverens traditioner, ligesom bøger, teater, kunst mm., er vigtige kilder for børns møde med kulturelle udtryksformer og værdier. De voksne tilrettelægger derfor aktiviteter hvor de præsenterer og tillader børnene at udforske et varieret udbud af materialer. Arrangerer teaterture eller selv lave en teaterforestilling med børnene. synger med børnene hver dag, fx til samling spiller musik og danse med børnene tage på ture, hvor målet er museumsbesøg, udstillinger, og selv lave udstilling med børnenes produkter. Inddrager børnene i traditioner som jul, påske, fastelavn mm.</p>
Organisering	<p>Kreative aktiviteter foregår i mindre grupper, oftest om formiddagen. Vi tilrettelægger diverse besøg på relevante museer, hvis dette giver mening fx i forbindelse med projekter. Aktiviteterne kan foregå stuevis,</p>

	på tværs af stuer i aldersopdelte eller aldersintegrerede grupper.
Tegn	<p>At børnene undersøger og eksperimenterer med forskellige materialer og udtryk.</p> <p>At børnene leger på nye måder, opfinder nye roller i lege og anvender legetøj på nye måder.</p> <p>At børnene er nysgerrige over for det, der er anderledes og fremmed.</p> <p>At børnene leger traditionelle rollelege som fx "far, mor og børn" og leger med oplevelser fra de nære omgivelser. Barnet klæder sig ud og afprøver andre roller som fx politimand, prinsesse eller cowboy.</p> <p>At børnene kigger interesseret på andres påklædning, sprog og adfærd.</p> <p>At børnene deltager aktivt i samvær, lege og traditioner som fx fødselsdage, ved spisetid, leg og fastelavn, jul mv.</p> <p>At børnene påpeger regler for, hvis tur det er og regler i leg, spil og socialt samvær.</p> <p>At børnene deltager i sanglege og sange, og kender til traditioner og højtider.</p>
Dokumentationsmetoder	Vi benytter billeddokumentation samt iagttagelse og fortælling. Vi opsætter dokumentation på de store tavler (forældretavler). Vi benytter iPad til at illustrerer og understøtte dokumentation. Vi bruger iPad til at optage film og laver billedcollager. Vi benytter praksisfortælling til understøttelse ved forældresamtaler.
Analyse/vurdering af den indsamlede dokumentation	Vi benytter billeddokumentation samt iagttagelse og fortælling. Vi opsætter dokumentation på de store tavler (forældretavler). Vi benytter iPad til at illustrerer og understøtte dokumentation. Vi bruger iPad til at optage film og laver billedcollager. Vi benytter praksisfortælling til understøttelse ved forældresamtaler.
Opfølgning	På stue – og afdelingsmøder planlægger vi aktiviteter og projekter, for læreplanstemaet. Det er også her vi gennemgår, vores dokumentationsmateriale, deler gode ideer og reflekterer de pædagogiske aktiviteter og projekter vi har lavet.
Børnemiljø	<p>Det fysiske: I de mange forskellige aktiviteter vi har beskrevet indgår der hele tiden et fysisk element, hvor vi f.eks. inddrager børnene i forberedelsen til aktiviteten, ligesom børnene hjælper med oprydning bagefter.</p> <p>Det psykiske: De voksne skaber rammerne således det bliver tydeligt for børnene hvilke og hvor dagens samling/aktivitet skal foregå. Hvis aktiviteten eksempelvis går ud på at male et billede er det her vigtig at den voksne sørger for at være tydelig i sin forklaring hvordan det skal foregå. Det er vigtigt, at tingene er gjort klar og er nemme at gå til, således at børnene ikke oplever at den voksne skal gå til og fra rummet, men kan fastholde koncentrationen om børnene og selve aktiviteten. Hvis aktiviteten foregår på stuen lukkes døren så børnene ikke bliver forstyrret af andre børns leg og lyd men får ro til at koncentrere sig.</p>

	Det æstetiske: Børn får gennem forskellige kreative aktiviteter pirret deres fantasi ligesom de, når vi fx besøger en udstilling på biblioteket o. lign., får en oplevelse af andres kreativitet. De voksne guider og kommer med gode ideer til fx hvad vi skal male og introducerer forskellige teknikker. Efterfølgende viser vi børnene og deres produkt respekt, ved at hænge det op på stuen, eller viser det frem for forældrene til en fernisering.
--	--

Overgange

Vores tilgang til at arbejde med overgang fra vuggestue til børnehave og fra børnehave til fritidshjem og derefter skole tager udgangspunkt i Hvidovre kommunes materiale: "Sammenhænge i børn og unges liv- et fælles ansvar". Vi har valgt at beskrive dette arbejde ud fra hvordan børns grundlæggende kompetencer og lysten til at lære, udvikles og understøttes i samarbejde med forældrene.

Dette samarbejde foregår i særdeleshed via den daglige dialog mellem pædagogisk personale og forældre. Derudover afholdes der samtaler med forældre, hvis der er grund til ekstra opmærksomhed på barnets udvikling og trivsel. Her er det muligt at inddrage forskellige eksterne samarbejdspartnere, som fx PPR, Logo pæd. m.m.

Når barnet har fået en plads i Trekløveren inviteres forældrene til en obligatorisk introsamtale, som afholdes inden eller lige efter barnets opstart. Dette for at få afstemt forventninger til hinanden og for at få skabt en dialog mellem hjem og institution ligesom vi her får viden om barnet og dets udvikling. Det er afgørende for at skabe de bedste rammer for barnet. Vi mener at introsamtalen skaber grobund for det videre samarbejde med forældrene, samtidig skaber det både trykke børn og forældre.

I vuggestuen arbejder vi målrettet med at give børnene de grundlæggende kompetencer for at kunne håndtere de udfordringer de møder senere i livet (børnehaven)

Børnehuset Trekløverens pædagogiske tilgang til at arbejde med 0-3 årige børns grundlæggende kompetencer:

Alsidig personlig udvikling

Understøttes fx til samling, hvor barnet øver sig i at vente på tur, lytte til de andre, vælge/udpege en sang og indgå i fællesskabet. At turde stå frem og synge eller fortælle om en oplevelse.

At vente på tur ex når frugtfadet sendes rundt er det en øvelse i, at 'betjene' sig selv og sende frugten videre. At lytte ex, et barn oplever at blive lyttet til, når 'sangkassen' sendes rundt og der vælges en sang.

Eller når et barn fortæller om en oplevelse, som også er en tilbagevendende begivenhed til samling. At turde stå frem: eksempelvis ønsker et barn at synge en sang eller lign. bakkes det op af de voksne og det anerkendes for sit mod ved at der klappes og roses. Den voksne bidrager med 'hjælp' for at støtte.

Samlingen kan foregå på gulvet evt. på små måtter ligesom samlingen kan foregå på en madras eller ved et bord, for at skabe en ramme for det som skal ske. Til samlingen benyttes fx hånddukker, højtlesning, sanglege, rim og remser, bolde, rekvisitter og genstande. Vi kigger og læser i bøger, vi kan fx have et bestemt tema, eller vi kan tale om ganske almindelige hverdagsting.

Sproglige kompetencer

Personalet er meget bevidste om at bruge sproget og hele tiden sætte ord på alt hvad både vi og børnene gør i dagligdagen.

Vi læser, synger og leger rim og remser som understøttes af fagter og gestus. På den måde bliver sproget understøttet ligesom barnet, der måske ikke selv kan synge med, meget hurtigt lærer de tilhørende fagter, og dermed kan deltage i aktiviteten. Vi bruger dialogisk læsning, hvor barnet bliver medfortæller af historien. Børnene oplever, at der er tid og tålmodighed fra den voksne, når den voksne gentager ordet korrekt, uden at irettesætte barnet. Vi læser / kigger i bogen flere gange, så det skaber forudsigelighed og genkendelighed. At samtale med børnene og indgå i kortere dialoger, hvor der gives plads til at børnene får tid til at svare/fortælle, og hvor den voksne stiller åbne ” spørgsmål til barnet ” sætte ord på: ’kan du give mig kanden med mælk? ’ Ja, det er din kop’. Eksempelvis barnet peger på sin sut; Det er din sut, vil du have den? ’. Som sprog vurderings redskab anvender vi TRAS skema, som er tidlig registrering af sprogudvikling. Dette skema danner også grundlag for forældresamtalen.

Sociale kompetencer

Vi skal støtte børnene i at kunne indgå i et fællesskab. Fx deltager personalet i leg / legen, hvor de er rollemodeller, og dermed inviterer / opfordrer børnene til leg. Barnet skal få en følelse af at være med til at bestemme og kunne gå på kompromis. Personalet skal motivere barnet til at være en god og rummelig kammerat. Børnene skal have mulighed for at prøve at løse konflikter selv. Indgå i et fællesskab: De grundlæggende værdier for at indgå i et fællesskab understøttes ved at skabe nogle rammer, der giver børnene mod på og lyst til at bidrage til det sociale fællesskab. Vi skal skabe mulighed for at det enkelte barn føler sig set, hørt og forstået. Ved at opdele børnene i mindre grupper opnår vi en større ro og mulighed for fordybelse og for at trække sig, hvis behovet opstår. Samtidig kan vi arbejde målrettet med de enkelte grupper.

Kropslige kompetencer

At hjælpe børnene: til selvhjulpenhed ved bl.a at understøtte dem i at kravle op og ned af en stol, ribbe, legetårn, trapper, m.m. At øve sig i at øse mad op og kunne håndtere bestik og service. At tage tøj af og på, gå på toilettet. Øve kroppens dele, eksempelvis ved puslesituationen, garderoben, samling. Vi taler fx om kroppen, når vi skifter børnene. ”Hvor er din navle, næse, fod o.s.v.

At kravle op og ned: her øves balance, koordination, kropskontrol og afstandsbedømmelse. At gå på tur: her øves at holde i hånd 2 og 2, at følges ad og gå på række. At holde fast i klapvogn, at lave aftaler, herfra og hertil. Trafik ’rød mand stå’, ’grøn mand gå’, ’gul mand, se sig for’. At tage tøj af og på, giver børnene en følelse af at kunne selv og mærke efter, hvordan og hvor skal kroppens dele vende, stå op eller sidde ned, når armen skal ned i jakkens ærme eller benene skal ned i overtræksbukserne. Børnene får herigennem stor mulighed samt lyst til at hjælpe hinanden, når de oplever at de lykkes med deres handlinger. At gå på toilettet, vi motiverer børnene til at gå på toilettet, når børnene selv begynder at vise interesse eller når vi vurderer børnene er modne til det. Børnene motiverer også hinanden. Rytmik og bevægelse er af stor betydning for barnets kropslige kompetencer. Vi tilrettelægger rytmikforløb, hvor børnene får mulighed for at bruge hele kroppen. Skaber plads og rum til at løbe, hoppe, kravle, danse, rulle, trille, svinge og balancere. Vi bruger også musik til bevægelse, da alle kroppens dele får fri mulighed for at ’sætte i gang’.

Fra børnehave til fritidshjem

På vores forældremøde i maj 2015, afholdte vi for første gang forskellige workshops. Her fik forældrene mulighed for at vælge sig på emnet; overgange/skoleparathed. Forældrene fik indblik i og diskuterede med personalet og hinanden om, hvordan vi i et samarbejde kan støtte og bakke børnene op i forhold til at blive parate til livet i SFO og skole. Vi tog udgangspunkt i materialet ”Sammenhænge i børn og unges liv- et

fælles ansvar” hvor det beskrives, hvilke grundlæggende kompetencer det forventes, at deres børn har/ er på vej til at have, når de starter i skole/fritidshjem.

I efteråret 2016 afholdte vi orienteringsmøde for kommende skolebørns forældre. På det møde gennemgik vi ´ Skoleklar – skoleparat – skolestart´. Hvordan vi i Trekløveren arbejder med at støtte børnene inden skolestart, hvordan og hvad vi arbejder med i storegruppen, samt overgangen mellem Trekløveren og SFO/skole og hvornår vi tilbyder skoleparathedsamtale m.m.

Børnehuset Trekløverens pædagogiske tilgang til at arbejde med 3-6 årige børns grundlæggende kompetencer:

Alsidig personlige udvikling

Kan handle selvstændigt: Vi opfordrer og støtter det enkelte barn til at mærke efter egne behov. Dette viser sig på flere plan.

Vi arbejder med konfliktløsning, hvori børnene øver sig i at løse konflikter uden voksenindblanding i mere eller mindre grad. Vi sætter ord på følelser og handlinger sammen med børnene således de bliver fortrolige med kropssprog og mimik.

Det er pædagogens opgave at skabe en dagligdag, hvori barnet både bliver præsenteret for faste planlagte samt frivillige aktiviteter. Barnet støttes og opfordres til at vælge aktivitet efter egen lyst og interesse.

De pædagogiske individuelle opgaver barnet møder, stiller krav til at handle selvstændigt. Dette kan være opgaver hvori børnene bliver stillet overfor opgaver de skal løse på egen hånd med opbakning og støtte fra den voksne.

Vi griber og værdsætter børnenes egne initiativer. Pædagogens rolle heri er at sikre at der er tid og mulighed for at børnene kan sætte deres eget aftryk på deres dagligdag.

Kan ytre sig i en gruppe: Vi har fast morgensamling på stuerne, hvor børnene øver sig i at tage ordet, fortælle en lille historie, eller være den der vælger. Her oplever barnet også det værdifulde i selv at blive lyttet til.

Når vi arbejder i mindre grupper med læreplanstemaer bliver børnenes ideer inddraget i projekterne. Her gives der plads til at deres bidrag bliver taget alvorligt. Når vi arbejder i mindre grupper giver det muligheden for, at det enkelte barn får plads til at blive set og hørt, ligesom der i højere grad tages udgangspunkt i lige netop det barns kompetencer og behov for udvikling.

Er nysgerrigt, interesseret og har gåpåmod: Vi fanger det, der optager børnene, bruger bibliotek og internettet sammen med dem til at få mere viden om emnet, således at deres bidrag værdsættes. Et eksempel kan være, at vi arbejder med andre kulturer, der inddrager de nationaliteter, som vi har i børne- eller personalegruppen.

Vi arbejder med gentagelser, men også med at udfordre børn til at turde prøve nyt, og lære nyt. Basis er de faste strukturerede rammer, der samtidig giver tryghed til at sprænge dem, og turde bevæge sig ud i noget nyt.

Vi tilrettelægger udfordringer til det enkelte barn, så barnet oplever at det lykkes og får følelsen af succes og dermed tør prøve noget nyt. Dette betyder, at børnene får øje på hinandens kompetencer og succeser.

Kan koncentrere sig og fordybe sig: Vi arbejder og skaber rum med plads til fordybelse ved at bruge forskellige metoder. Eksempler som brætspil, puslespil både med og uden voksendeltagelse.

Dialogisk læsning i samlinger, hvor børnene kan inddrages i fortællingen, der understøtter udviklingen af koncentration ved at lytte, sidde stille og genfortælle.

Vi stiller børnene overfor opgaver der skal løses både individuelt og i fællesskab. Dette kan være i projektarbejde med faste temaer og konkrete opgaver om kroppen, venskaber, naturen m.m. Dette kan være af kreativ karakter såsom malerier, tegning, bygge, forme og klippe, der øver barnet i at fordybe sig for at kunne udføre opgaven.

Ved at være deltagende som voksen, i barnets leg kan man her støtte barnet i at fordybe sig i egen leg og fjerne fokus fra omgivelserne.

Vi skaber rum til fordybelse i den børnestyrede leg, ved at have børnene opdelt i mindre grupper på de enkelte stuer. Vi ser at legen er barnets vigtigste lærings rum hvor dets kompetencer udvikles og styrkes.

Har viljen til at prøve nyt og er udholdende: Vi støtter det enkelte barn i at færdiggøre en påbegyndt aktivitet. Dette gøres eks når den voksne sætter krav til barnet om at spille et spil færdig, ikke afbryde og forlade og ødelægge spillet for andre deltagere.

Vi styrker barnets tro på egen kunnen ved at motiverer og kræve at fortsætte en aktivitet på trods af barnets egen følelse af opgiveness eller tvivl på egne evner. Her kan det være at hjælpe barnet til nye løsninger, eks hvis barnet oplever finmotoriske udfordringer i form af at klippe, tegne eller skrive noget konkret. Den voksne kan vise hvordan man holder på en saks, guide barnet i et samarbejde mellem barnet og den voksne ved at gå mere i dybden om den enkelte opgave.

Vi fokuserer på barnets kompetencer og sørger for at det opnår succes, da dette giver barnet en tro på sig selv og sin kunnen. Dette gør vi ved at have et godt kendskab til det enkelte barn igennem den daglige tætte kontakt, som vi har i de små grupper som vi prioriterer højt. Dette skaber den ramme for barnet, der er medvirkende til barnets følelse af trykthed og dermed kan give mod på nye udfordringer.

Er selvhjulpent ved at kunne klare af- og påklædning samt toiletbesøg: At kunne håndtere af- og påklædning og toiletbesøg på egen hånd, giver barnet følelsen af selvstændighed, uafhængighed og mestring. Her vægtes samarbejdet med forældrene højt i at opnå disse færdigheder ved at øve og støtte både i hjemmet og institutionen.

Vi giver gradvis børnene mere og mere ansvar for af og påklædning, samt støtter de børn, der har behov herfor. Vi giver dem tid, en hjælpende hånd, samt opfordrer børnene til at hjælpe hinanden, samt opmuntrer dem til ikke at give op.

Vi gør barnet opmærksom på at mærke efter egne behov, om det er koldt eller varmt, samt hvordan vejret er. Dette gør vi eksempelvis under samlingen, hvor vi taler om årstider, ser på billeder, piktogrammer eller kigger ud ad vinduet. Vi indøver daglige rutiner for tidspunkter for toiletbesøg.

Kan sætte ord på følelser: Vi har en kultur hvor vi voksne anerkender såvel barnets negative som positive tilkendegivelser, skaber rum for at barnet kan falde til ro og hjælpe det videre.

De voksne har en central rolle i at støtte barnet i at kunne sætte ord på sine tanker og følelser. Barnet skal opleve sig set, hørt og forstået, af såvel andre børn som voksne, og have en oplevelse af at dets følelser bliver anerkendt. Dette gør vi ved at vi voksne er støttende i konfliktløsninger, at vi taler om episoder med de involverede børn, hvor vi skaber en fælles opmærksomhed på den givne situation.

Vi prioriterer at henlede børns opmærksomhed på, hvordan andre børn ser ud, har det, eller hvilke konsekvenser, handlinger kan have for andre børn.

Vi arbejder med den pædagogiske metode ”Fri for mobberi,” hvor der især er fokus på at afkode ansigtsmimik og kropssprog.

Kropslige kompetencer

Kan sidde stille og lytte i nogen tid: Samling er en daglig tilbagevendende pædagogisk aktivitet, hvor der er fokus på fælles opmærksomhed. I samlingen øver vi os i at sidde stille, vente på tur, lytte til andre og koncentrere os om fælles beskeder. Vi læser bøger hvor den pædagogiske metode ”Dialogisk læsning” anvendes, ligesom vi synger sange, fortæller historier leger kims-lege osv.

Under måltidet, hvor børnene sidder i mindre grupper, har vi fokus på samtalen, hvor vi øver os i at lytte og spørge ind til hinanden. Vi øver os i at sidde stille i længere tid, under hensyntagen til resten af gruppen. Vi øver børnene i at kunne modtage en kollektiv besked ved at henlede børnenes opmærksomhed på den voksne der taler. Her lyder beskeden eks om daglige rutiner såsom at rydde op, vaske hænder, gøre klar til frokost.

Vi øver børnene i at sidde stille og lytte i forskellige pædagogiske aktiviteter og projekter. Her skal børnene øves i at lytte, forstå og udføre en konkret opgave. Her er det den voksnes ansvar at kunne tilgodese hvilke børn, der kan have behov for ekstra hjælp til at forstå beskeden, mens andre fanger opgaven med det samme.

At øve sig i at lytte til andre børn foregår i alle dagens aktiviteter, i såvel samling, måltidet, i pædagogiske planlagte aktiviteter eller i den frie leg. Her er det den voksnes opgave at skabe et miljø med respekt, opmærksomhed og ro, samt at henlede børns opmærksomhed på sig selv og hinanden.

Er i stand til at cykle, løbe og klatre: Legepladsen er omdrejningspunktet for børnenes fysiske udfoldelsesmuligheder. Her er der plads til at udfordre sig selv kropsligt. Vi har klatrestativ, cykler, sandkasse samt plads til både forhindringsbane, boldspil, løb og cykling. Derudover benytter vi os af områdets parker og offentlige legepladser, hvor børnene bliver præsenteret for nye udfordringer. Vi lægger også vægt på at børnene skal kunne mestre at kunne bruge sin krop som transportmiddel, hvor vi eksempelvis kan vælge at gå i stedet for altid at benytte sig af offentlig transport. Det er den voksnes opgave, sammen med forældrene, at være opmærksom på barnets kropslige formåen, og opfordre, udfordre og præsentere barnet for dets nærmeste udviklingszone.

Kan bruge blyant, saks og bestik: Børnene bliver daglig øvet i at udvikle og finpudse deres finmotorik. Dette sker ved hvert måltid, hvor de skal bruge bestik, hælde op i glas og øse mad op til sig selv. Der er dagligt mulighed for at lave forskellige kreative aktiviteter hvori børnene bliver udfordret og øvet i brug af både saks, blyant etc. Her er det ligeledes den voksnes opgave at udfordre børnene til at øve sig. Derudover møder børnene også bundne pædagogiske opgaver hvor der sættes særligt fokus på at udvikle disse kompetencer.

Sproglige kompetencer

Børnene bliver dagligt udfordret og støttet i at udtrykke sig verbalt. Når man som børnehavebarn bliver en del af storgruppen, betyder det større krav og forventninger fra de voksnes side. Børnene øver sig i at sætte ord på sine tanker, oplevelser og ønsker således man som barn kan trænes i at formulere længere sætninger og eksempelvis kan genfortælle en episode, fortælle en historie, og ytrer sin mening. Børnene lærer nye ord samt lære at uddybe sin fortælling og derved sammensætte lange sætninger gennem ex konfliktløsning med og uden støtte fra de voksne, ved dialogisk læsning, ved morgen- og eftermiddagssamling samt ved frokostbordet. Vi synger nye og gamle sange, gennemgår og taler om emne og indhold samt taler om nye og ukendte ord. Vi bruger rim og remser som en del samlingens indhold.

Eksempelvis kan vi tage udgangspunkt i børnenes forbogstav og lege med ordene, hvorefter børnene finder nye ord med samme bogstav samt rimer på ordene således læringen sker i leg.

Talforståelse bliver også en integreret del af hverdagen ved at tælle antal af børn på stuen, tale om hvem og hvor mange der ikke er til stede, ved at tælle op til borddækning samt lære om begreber som f.eks. mindst, flere, mange, få etc. Børnene er ofte selv motiveret til at skrive deres navn og ellers opfordres og motiveres de af de voksne til at øve sig på at skrive ved at have navneskilte på deres skuffer i stedet for billeder så de således altid kan se hvordan deres navn staves. Når børnene tegner enten i forbindelse med planlagt pædagogisk aktivitet eller ved eget initiativ taler vi med børnene om hvilke motiver de tegner hvor den voksne så efterfølgende skriver ord eller fortællinger til deres tegninger.

Sociale kompetencer

Børnehavelivet stiller store krav til barnets sociale kompetencer og her en af de vigtigste opgaver vi som pædagoger har i vores arbejde med børn. Dagligt bliver barnet mødt af andre børn, hvor det er vigtigt at lære at sig til og fra samt vise hensyn og udvise omsorg.

Barnet skal dagligt forholde sig til mange andre børn og lære at ikke at være i centrum konstant. Det er vigtigt for os at få barnet til at føle sig som en betydningsfuld del af en større gruppe. Pædagogen er rollemodel for barnet og viser dermed vejen for hvordan man kan drage omsorg, udvise empati og være nærværende overfor andre voksne og børn. Børnene lærer også ved at se hvordan den voksne og andre børn agerer, udviser kropssprog og taler til andre. Vi benytter eksempelvis "Fri For Mobberi" som metode, hvor igennem børnene øves i at aflæse forskellige situationer, kropssprog, mimik. Vi gør børnene opmærksomme på hinanden og øver børnene i at sætte ord på følelsesmæssige situationer som kan være svære at håndtere. Vi opdeler dagligt børnene i mindre grupper for at skabe gode rammer der kan give børnene ro til fordybelse og nærvær med hinanden. Her har pædagogen en vigtig rolle i sammensætningen af børn. Når man arbejder med opdeling i mindre grupper giver det mulighed for at matche børnene og se hvilke der eks kan drage nytte af at være sammen og hvem der kan vinde ved at blive adskilt af forskellige grunde. Børn ved ofte hvad de gerne vil have men ikke hvad de har godt af. Her er det pædagogens ansvar at skabe trygge rammer og lave en balanceret inddeling af børnene. Her kan børn hjælpes ind nye relationer ved at den voksne eksempelvis sætter en voksenstyret leg i gang. Nogle gange er børneinddelingen nok til at skabe rammerne for at børnene selv kan se nye muligheder for leg og etablering af nye relationer. I de mindre grupper kan det være mere overskueligt for det enkelte barn at lære legens regler at kende og ved gentagelse af disse regellege bliver det nemmere at huske og lagre dem således barnet bliver tryk i legens aktivitet.

Der kan være stor forskel på den kontekst vi som pædagoger oplever børnene i, i forhold til den forældre oplever deres barn i. Her er det vigtigt at inddrage forældrene og give dem fortællinger om barnets sociale kompetencer og fortælle om hvilke krav vi stiller børnene således vi i fællesskab kan støtte barnet i både i hjemmet og i daginstitution.

Samarbejdet mellem børnehave, SFO og skole

Forældrene bliver tilbudt en overgangssamtale i perioden november-januar, hvor de på forhånd får udleveret et skriv om hvilke kompetencer deres barn skal mestre eller være på vej til at mestre i forhold til skoleparathed. Dette skriv giver forældrene for mulighed for at være forberedte på dagsordenen og kan danne grundlag for en god og uddybende samtale.

Her kommer pædagogen med en fyldestgørende beskrivelse af deres barn, med fokus på barnets ressourcer og udfordringer.

Til samtalen spørger pædagogen også ind til forældrenes egen opfattelse af deres barns skoleparathed samt giver til kende om hvor vidt vi mener barnet er klar eller ej. I de tilfælde vi eller forældrene mener der enten kan være tale om eventuel skoleudsættelse eller brug for særlige opmærksomhed eller støtte i

tilegnelsen af særlige kompetencer aftales der et nyt møde og iværksættelse af en eventuel handleplan for barnet.

Hvis der er tale om skoleudsættelse skal det ske på baggrund af en individuel vurdering af barnet og udsættelsen skal i givet fald være begrundet i barnets udvikling. Forældrene skal selv kontakte enten distriktsskolen eller Skole- og Klubafdelingen.

En eventuel indstilling i forhold til til kommende skolebørn, der har behov for støtte eller eventuelt specialskoletilbud i det kommende skoleår, skal sendes til visitationsudvalget i Skole- og Klubafdelingen inden d. 1. december (PPR og skoleleder inddrages senest i september).

I december indskrives børnene i skole og SFO. Der vil komme opslag på Tabulex med dato for indskrivning og her er det forældrenes ansvar at indskrive deres barn.

På hvert barn udfyldes der et overleveringsskema (Daginstitutionernes oplysninger SFO og skole) der giver en grundig beskrivelse af barnet med alle relevante oplysninger. Dette skema skal læses, godkendes og underskrives af forældrene før det sendes videre til skolen senest 1. marts til skolerne. Efterfølgende afholdes der overleveringsmøde på skolerne hvor hver børnehaveafdeling er repræsenteret med en pædagog, hvor der her kan uddybes omkring de enkelte børn til både skoleleder, og personale fra enten børnehaveklasse og/eller SFO.

Der bygges bro mellem børnehave, SFO og skole når vi senest april besøger de til tilknyttede skoler og SFO'er. Udover at vi besøger børnenes kommende SFO og skole så skal personalet fra både børnehaveklasse og SFO også besøge os i børnehaven senest april.

Afslutning i børnehaven for børn og deres familie

Vi afholder festligheden og fejringen af børnene hjemme i Trekløveret.

Vi hænger opslag op samt giver hvert skolebarn en personlig indbydelse til den sidste dag i børnehaven. Der er fastlagt et program for børnene alene om formiddagen med festbuffet samt fest for børnene med dans, fælleslege og musik. Om eftermiddagen er der en højtidlighed hvor forældrene inviteres og opfordres til at bidrage med medbragte snacks i form af frugt, kager, chips og andre søde sager. Festlighederne starter kl. 16.00-18.00, hvor børn og forældre inviteres ind i et festligt og pyntet lokale i børnehaven. Der er dækket op til både børn og voksne og indbyder til hyggeligt samvær med hinanden. Børnene får overrakt deres mapper med indhold fra deres børnehavetid med billeder af sig selv, sine venner, tegninger og opgaver som de selv har sat i mappen. De voksne sørger for alle mapper bliver sat i orden og får en farverig forside samt sørger for at alle børn har billeder fra årene i børnehaven.

Til denne højtidlighed bliver hvert barn mødt med særlig opmærksomhed og hyldest når vi overleverer et børnehavediplom. Dette bliver læst højt så alle børn og voksne kan høre det. Børnehavediplomet er lavet i fællesskab med børnegruppen hvor alle børn har bidraget med gode fortællinger om det enkelte barn samt en personlig hilsen fra barnets voksne på stuen. Vi oplevede stor begejstring fra både børn og forældre og som et værdifuldt minde at tage med sig videre i livet.

Denne sidste dag i børnehaven er en stor dag i børnene og forældrenes liv og alle er meget optaget af dagens begivenheder. Da dagen kan virke meget lang for børnene er det særlig vigtigt at vi som personale sørger for nogle rolige omgivelser så børnene kan få pulsen ned og holde pause i løbet af dagen således de har energi til hele dagens begivenheder.

Afslutningen hjemme i børnenes vante miljø giver både børn og voksne god mulighed for at tage god afsked med hinanden i trygge omgivelser.

Digital dannelse

Ud fra et politisk og samfundsmæssigt perspektiv handler digitalisering om at forberede børn til livet i det danske samfund. Vi ser derfor, at den pædagogiske opgave for os i Trekløveren er, at understøtte og facilitere udvikling i såvel færdigheder som kompetencer for at børn kan blive digitalt dannet. Vi ønsker derfor, at digitale medier, i kraft af de iPads Trekløveren har anskaffet sig, inddrages i den pædagogiske profession og det at blive digital dannet ikke betragtes som løsrevet fra den almene dannelse i øvrigt. Dannelse og dermed også den digitale dannelse begynder nemlig i det små, bl.a. i dagtilbuddet.

Vi har i Trekløveren medarbejdere der er dygtige til at arbejde med computere og iPads, og vi har medarbejdere der er nybegyndere. Vi har derfor været nødt til at tage afsæt i de forskellige udgangspunkter medarbejderne har, for at arbejde med digitale medier og digital dannelse med børnene. Vi ønsker at få dygtiggjort vores medarbejdere til at kunne arbejde med iPads, og dermed kunne implementere iPads i det pædagogiske arbejde der foregår i hverdagslivet i Trekløveren, bl.a. til at understøtte arbejdet med de pædagogiske læreplaner. De digitale medier er en del af vores liv - ligesom fx bøger, mad og bevægelse. Digitale medier er blevet et vilkår og en del af børnekulturen.

Målsætning

Vi arbejder på, at vores iPads bliver integreret i Trekløveren som et pædagogisk redskab, der giver mulighed for læring, fællesskab og udvikling for børnene. Vi vil fremme digital dannelse hos børnene ved at:

- give dem mulighed for at udforske og dermed øge deres kendskab til de muligheder, som teknologien og de digitale medier giver os.
- lære børnene at navigere i og bruge digitale medier lige så naturligt, som de bruger alt muligt andet til at udtrykke sig, kommunikere, lege, eksperimentere og lære.

Pædagogiske overvejelser

Anvendelse af iPad kan bidrage med det samme som en bog, en tegning, klodser eller et kamera. Ipad 'en kan bare rigtigt mange flere forskellige ting, da den både kan optage og afspille lyd, billeder og film, ligesom man kan tegne på den og fortælle historier og skrive.

Gennem refleksion af teori og praksis kan vi som pædagoger tilrettelægge og skabe betydningsfulde pædagogiske kontekster. Disse kontekster kan understøtte og udvide rækkevidden af barnets handlemuligheder, understøtte en legende brug af medier generelt, bidrage til at børn bliver aktive producenter frem for passive konsumenter.

Praksis

Vores erfaring med børns læring med brugen af iPad er, at børnene oplever at tal, bogstaver, former og farver bliver spændende - på en helt ny måde. Børnene udveksler viden, ideer og løsninger og skaber sociale relationer på tværs af alder, køn og venskaber.

Anvendelse af iPad skaber ofte en social aktivitet i et læringsmiljø, der kan inkludere mange børn samtidig.

Inklusion

I Børnehuset Trekløveren er mangfoldighed, særpræg eller forskellighed en værdi.

For os er det vigtigt at ingen børn skal føle eller opleve sig som anderledes eller uden for et fællesskab. I Børnehuset Trekløveren er det en værdi at børnene i højere grad siger "ja" frem for "nej" til hinanden.

At ekskludere kan nærmest betragtes som en naturlov, idet eksklusion af andre mennesker sker på alle niveauer af samfundet og af mange forskellige grunde. Allerede på vuggestueniveau ser vi eksklusion og børn, der oplever at være udenfor.

FN-konventionen og barnets "ret" til at være en del af et fællesskab kommer til udtryk i den overordnede politiske vision om alles lige muligheder for at tage del i og bidrage til samfundet og dets fællesskaber.

Alle mennesker har behov for at tilhøre et fællesskab og at opleve sig som en betydningsfuld del heraf. Kun gennem deltagelse i lege og samvær med andre børn udvikles børnenes sociale kompetencer.

Samspil med andre børn, og måske til stadighed at være det, har altafgørende betydning for barnets selvværd. Eksklusion fra almene fællesskaber er erfaringer, som det enkelte menneske kan bære med sig gennem hele barndommen ind i voksenlivet og medvirke til at forringe dets livschancer.

Set i det perspektiv har muligheden for deltagelse i lege og samspil med andre børn altafgørende betydning for udviklingen af barnets sociale kompetencer og selvværd.

Kort fortalt handler inklusion om forholdet mellem det enkelte menneske og fællesskabet, om "positioner" og "dispositioner" defineret som barnets placering i gruppen og dets sociale forudsætninger for at indgå i fællesskabet. At arbejde med inklusion handler om at have et "dobbeltblik". Dvs. at have øje på det, der foregår i børnefællesskaberne, de enkelte børn imellem, deres positioner og roller og hvilke muligheder for deltagelse, der her gives de andre børn, samtidig med et blik på det enkelte barns forudsætninger.

I Trekløveren har alle børn uanset deres mentale, psykiske og fysiske forudsætninger ret til deltagelse i almene fællesskaber.

Vi ser ethvert større eller mindre fællesskab som et "system af positioner", de enkelte børns placering i børnefællesskabet (hvem bestemmer?), underordner sig? Altid er moren og faren eller hvem er nødt til at være "hunden", for at få lov til at være med, og som et "system af dispositioner" forstået som de enkelte børns forudsætninger for at byde ind med noget til gavn for fællesskabet.

Vi ser børn i høje positioner, som alle gerne vil lege med, som besidder de nødvendige dispositioner for at kunne gøre deres indflydelse gældende på hvem der må være med i legen og på indholdet.

Vi ser både enkelte børn eller legefællesskaber, der er meget lidt rummelige og som er modvillige over for at lukke andre børn ind, end deres venner.

Vi ser børn i udsatte positioner, som af forskellige grunde står i udkanten af fællesskabet, som har svært ved at finde en ven, i situationer svært ved at finde legekammerater, i andre situationer udelukkes fra muligheden for deltagelse i almindelige lege eller som er nødt til at tage til takke med at være hunden i "mor, far, børn" lege og hvis legebidrag ikke betragtes som betydningsfulde.

I Trekløveren har vi børn som på grund af adfærd, sproglige forudsætninger, synlige såvel som usynlige handicaps kan være i risiko for eksklusion. Også for disse børn gælder retten til deltagelse i almene fællesskaber.

De mange forskellige børn der er i Trekløveren vil fremover betyde en højere grad af kobling mellem Almenpædagogik og Specialpædagogik, øgede krav til personalet om viden specialpædagogiske metoder samt behov for sparring.

Inklusion – alle voksnes ansvar

Vi er meget opmærksomme på at mulighederne for deltagelse i leg er noget, der gives af fællesskabet. Vi ved, at et barn først er inkluderet, når det af fællesskabet er regnet og når dets udspil, ideer og bidrag har betydning for det, der foregår i fællesskabet.

At medvirke til at skabe en kultur og et dagligt børnemiljø, med en god omgangstone, plads til forskellighed og støtte til de børn, som af den ene eller anden grund er udenfor – og til de grupper af børn, som opfører sig ekskluderende, kræver megen opmærksomhed og stor ansvarsbevidsthed fra alle voksne omkring børnene - hvis inklusionen skal lykkes.

Ikke mindst kræver det meget information, viden om og redskaber til at få øje på inklusions- og eksklusionsmekanismer, både hos det enkelte barn, i børnefællesskabet og i det miljø, der omgiver børnene.

Inkluderende praksis og metoder i Trekløveren

I sig selv kan det være en ekskluderende faktor med store stuefællesskaber. Da forskellige faktorer har betydning for udviklingen af en inkluderende kultur og miljø, har vi som en del af en inkluderende praksis lige nu valgt at sætte fokus på følgende faktorer:

Rutiner, strukturer, organisering af hverdagen. Det seneste års tid har vi arbejdet henimod mere struktur, planlægning og organisering af det daglige arbejde og opdeling i mindre grupper og børnefællesskaber, hvor det enkelte barn får større mulighed for at være aktiv og udvikle sig til betydningsfulde deltagere med noget at byde ind med af betydning for fællesskabet.

Omgangstonen børn og voksne imellem har stor betydning for børnenes trivsel og dermed for hensigten med inklusion. Ved at italesætte børnene positivt, når vi taler om dem, tilstræber vi at modvirke, at enkelte børn fastholdes i bestemte roller eller positioner.

Tydeliggørelse af sociale spilleregler. For at tydeliggøre for børnene, hvad der giver adgang til deltagelse i leg og andre aktiviteter, arbejder vi på, at få det enkelte barn eller det enkelte børnefællesskab til at åbne op for hinanden, og at få børnene til i højere grad at sige "ja" frem for "nej". Ligeledes vil vi i stedet for at spørge: "Må jeg være med?", et spørgsmål, som lægger op til et "ja/nej" svar, lære børnene at stille

spørgsmålet: "Hvad leger I?". Et sådant spørgsmål lægger op til dialog om det, der leges og i højere grad til det efterfølgende spørgsmål: Vil du være med?"

Deltagelse gennem deltagelse i børnenes lege og aktiviteter er en måde for de voksne at være i samspil med børnene på og et nyttigt redskab til at kunne få øje på eksklusionsmekanismerne. Den voksnes deltagelse i leg giver betydningsfulde informationer om roller, forhandlinger og positioner til brug for en inkluderende praksis, nødvendig indsats eller guidning overfor det enkelte barn eller børnefællesskabet.

For nogle børns vedkommende er det nødvendigt at træne bestemte færdigheder i mindre omgivelser. For hvordan sikrer vi at de visiterede børn i situationer ikke oplever sig som anderledes eller ekskluderede fordi det er nødvendigt at træne færdigheder i rolige omgivelser i én til én med en voksen?. I situationer hvor det er nødvendigt, at forlade fællesskabet og ud fra devisen "kendskab giver venskab" er vores praksis altid at lade flere børn deltage. Det medvirker også til at afmystificere forskellighederne blandt børnene.

Indretningen: Den måde vi indretter vores rum og omgivelser på er også en medvirkende faktor for fremme af et godt børnemiljø, der bl.a. kan medvirke til børns muligheder for sammen med en eller flere børn at lege uforstyrret eller for antallet af konflikter børnene imellem. Derfor har vi netop skiftet de lange borde ud med mindre, hvor vi i såvel spisesituationer som ved forskellige aktiviteter, langt bedre kan dele børnene op i meningsfulde fællesskaber.

Forældrenes aktive og positive medvirken

Alle voksne omkring barnet er vigtige aktører, når det handler om at skabe inkluderende børnefællesskaber. At forældrene er aktive medspillere i udviklingen af de fællesskaber, som alle børn skal have mulighed for at være en del af. Vejen til øget inklusion handler derfor også om at styrke forældrefællesskaberne.

Når forældre og børn lærer hinanden at kende på nye måder, medvirker det til at skabe større forståelse og accept af børns forskelligheder og udfordringer. Og det er et godt fundament for inklusion af alle. En åben kultur blandt de voksne kan for eksempel betyde, at forældrene får øje for at invitere andre børn end de sædvanlige legekammerater med hjem. Når forældrene opdager nye og positive sider ved børnene, afspejler det sig også i børnefællesskaberne i dagtilbuddet, og her er vi som personale vigtige aktører, når legeaftaler skal etableres. Fx ved at holde forældrekaffe, sommerfest m.m. hvor der skabes kontakt mellem forældre.

Inklusion

0-2 år

Udvalgte mål:

At hvert enkelt barn oplever tætte relationer til en voksen, og at barnet får et begyndende kendskab til sociale spilleregler såsom at give og tage, at kunne vente på tur, at man ved måltidet og samlingen er samlet hele børnegruppen eller opdelt i mindre grupper.

Metoder og aktiviteter

I Trekløveren bruger vi lagttagelse og fortælling til gensidig refleksion på stuemøder, afdelingsmøder og til forældresamtaler.

Her får vi øje på, om der noget vi kan gøre anderledes. Hvilke aktiviteter kan medvirke til at åbne for større deltagelsesmuligheder? Vi finder forskellige fokuspunkter:

Hvordan er omgangstonen, indretningen? Hvordan strukturerer vi arbejdet med børnene? Hvordan tilrettelægger vi arbejdet? Der laves handleplaner på såvel det enkelte barn som på børnefællesskaber. Trekløverens egen Handleplansmodel benyttes.

Vi er opmærksomme på at betydningen af en god omgangstone og hvad skældud gør ved børnenes følelse af selvværd. Vi arbejder dagligt for at sikre en god omgangsform og tone børn og voksne imellem. Når vi omtaler, eller taler om et barn, sørger vi for at italesætte barnet positivt, for at undgå at fastholde en bestemt opfattelse af barnet i en bestemt position/rolle.

Organisering

I vuggestuen arbejder vi ud fra følgende fællesskaber: Samling, frokost, leg og planlagte aktiviteter. Gennem den daglige deltagelse i disse små forløb – og rutiner, som er baseret på gentagelser, lærer børnene efterhånden lidt om de sociale spilleregler, og om at være deltagere i et fællesskab.

Vi er opmærksomme på at tilrettelægge arbejdet ud fra den til enhver tid pågældende børnegruppe og at det er nødvendigt, at vi er i stand til at tænke i anderledes måder at strukturere dagen på, hvis de enkelte børns muligheder for deltagelse i mindre børnefællesskaber, skal tilgodeses.

Vi tilstræber at størstedelen af dagen er organiseret således, at de voksne fordeler sig ud fra princippet om ressourcepædagog og fordybelsepædagog, når der er tale om aktiviteter i større grupper, modsat når der er planlagte aktiviteter, hvor børnene og de voksne er opdelt i mindre grupper, er der typisk kun en voksen tilstede.

Vi er opmærksomme på at vi voksne skal være deltagende i børns leg og aktiviteter. Kun ved at få øje på det, der sker på børneniveau, kan vi guide børnene og yde den fornødne støtte til det enkelte barn – og gruppen af børn. Vi vil dagen igennem være i leg og samspil med det enkelte barn. Derved oplever barnet sig som set, lyttet til og forstået. I samspilssituationer med det helt lille barn bestræber vi os på at læse barnet og at forstå hensigten med dets udspil – og i samspillet give det positiv respons.

Også i arbejdet med denne lille aldersgruppe er det vigtigt at de voksne har ”dobbeltblik”, at de iagttager hvad der sker i samspillet børnene i mellem, samt det enkelte barns muligheder for deltagelse i leg. Allerede i denne alder vil hvert enkelt barn opleve respons på sig selv og sine udspil, og her gøre sig begyndende og vigtige erfaringer omkring egen rolle og position.

Evaluering / tegn

At børnene viser tryghed og tillid, og bruger de voksne ved behov.

At børnene er aktive og tager initiativ. At børnene kender dagsrytmen og rutiner og er medspillere.

Dokumentationsmetoder

Når vi ser børn i udkanten af fællesskabet, benytter vi som metode at lave iagttagelser. Er der noget vi kan gøre anderledes? Hvordan kan vi støtte barnet? Hvordan kan vi skabe øgede deltagelsesmuligheder? Ved behov laver vi handleplaner på såvel det enkelte individ som på børnefællesskaber. Vi benytter Trekløverens egen Handleplansmodel

Inklusion

3-6 år

Udvalgte mål

At hvert enkelt barn oplever sig som en betydningsfuld del af et mindre eller større børnefællesskab, og at dets udspil regnes for værdifuld af de andre.

At hvert enkelt barn mestrer at agere i forskellige former for fællesskaber.

At børnefællesskaberne bliver gode til at lukke op for andre børns muligheder for deltagelse i leg eller aktiviteter.

Gennem samspil med andre børn og deltagelse i leg lærer det enkelte barn noget om at forhandle, hvilke roller, der er i en leg, og om betydningen af udspil, der kan medvirke til at videreudvikle legen – og om at skabe sig en position i fællesskabet.

At børnene lærer at spørge: "Hvad leger I?", når det gerne vil være med i en leg. At børnefællesskaberne i højere grad siger "ja" frem for "nej".

Metoder og aktiviteter

Det er de voksne der har ansvaret for udviklingen kulturen, dens atmosfære og udviklingen af et godt børnemiljø, defineret ved at ingen børn udelukkes fra muligheden for deltagelse i leg i større eller mindre børnefællesskaber.:

Vi er opmærksomme på at tilrettelægge arbejdet ud fra den til enhver tid pågældende børnegruppe, og at det er nødvendigt, at vi er i stand til at tænke i anderledes måder at strukturere dagen på, hvis de enkelte børns muligheder for deltagelse i mindre børnefællesskaber, skal tilgodeses.

Vi tilstræber at størstedelen af dagen er organiseret, således at de voksne fordeler sig ud fra princippet om ressourcepædagog og fordybelsespædagog, når der er tale om aktiviteter i større grupper, modsat når der er planlagte aktiviteter, hvor børnene og de voksne er opdelt i mindre grupper, hvor der typisk kun er en voksen, der har ansvaret for aktiviteten.

Vi er opmærksomme på at betydningen af en god omgangstone og hvad skældud gør ved børnenes følelse af selvværd. Vi arbejder dagligt for at sikre en god omgangsform og tone børn og voksne imellem. Når vi omtaler – eller taler om et barn - sørger vi for at italesætte barnet positivt, for at undgå at fastholde en bestemt opfattelse af barnet i en bestemt position/rolle.

Organisering

I arbejdet med inklusion er det nødvendigt hele tiden at tænke i anderledes måder at strukturere dagen på. Tilrettelæggelsen af dagens aktiviteter, rutiner og leg sker ud fra den pågældende børnegruppe og ud fra de enkelte børns forskellige behov og muligheder for deltagelse i større eller mindre legefællesskaber. Vi tilstræber at størstedelen af dagen er organiseret således, at de voksne fordeler sig ud fra princippet om ressourcepædagog og fordybelsespædagog, når der er tale om aktiviteter i større grupper, modsat når der er planlagte aktiviteter, hvor børnene og de voksne er opdelt i mindre grupper, er der typisk kun er en voksen tilstede.

I Engen aldersopdeler vi børnene på tværs af børnegrupperne i lillegruppe, mellemgruppe og storegruppe 1 dag om ugen i efterår- og vintermånederne. I disse grupper tages der afsæt i forskellige læreplanstemaer ligesom der arbejdes med "Fri for mobberi". At opdele børnene på denne måde giver dem kendskab til børn i hele institutionen og muligheder for legekammerater og venskaber med børn fra andre stuer. "Kendskab giver venskab" I afdeling Skoven er børnegrupperne permanent opdelt i 3-4 årige og 5-6 årige, da huset er i flere etager.

De voksne skal være deltagende i børns leg gennem hele dagen. På denne måde gives de voksne mulighed for dels at få øje på det, der foregår på børneniveau af forhandlinger, den enkeltes position i børnegruppen og roller, at kunne påvirke legeforsøget og dels muligheden for at guide det enkelte barn eller børnefællesskabet – således at alles bidrag opleves som betydningsfulde og hensigter bliver forstået. Samtidig gives deltagelsen i børnenes leg nyttige informationer til brug for indsatser over for det enkelte barn eller over for et givent børnefællesskab mhp at skabe deltagelsesmuligheder for alle børn.

Dokumentationsmetoder

Når vi ser børn i udkanten af fællesskabet, benytter vi som metode at lave iagttagelser. Er der noget vi kan gøre anderledes? Hvordan kan vi støtte barnet? Hvordan kan vi skabe øgede deltagelsesmuligheder? Ved behov laver vi handleplaner på såvel det enkelte individ som på børnefællesskaber. Vi benytter Trekløverens egen Handleplansmodel. Vi vil implementere relevante apps omkring konfliktløsning og kommunikation via iPad.

Evaluering / tegn

At vi oplever at børn i højere grad siger "ja" - og åbner op for andre børns deltagelse i leg

Mad og måltidspædagogik

Indledning

Formulering af en mad og måltidspolitik skaber en fælles holdning til maden og måltiderne, så alle arbejder mod det samme mål. En mad og måltidspolitik udarbejdet og vedtaget i fællesskab sikrer, at alle parter har forholdt sig til, hvilke rammer og betingelser der er for Trekløverens børn.

Maddannelse handler om, at maden bliver til mere end bare mad. Børn kan nemlig få meget mere ud af maden og måltiderne end mætte maver. De kan lære en masse om mad og gode råvarer og få vakt en nysgerrighed og begejstring for mad, som er en gave, at kunne tage med videre i livet. Vejen frem mod at skabe maddannelse handler om at give børnene gode oplevelser med mad og måltider, og det handler i høj grad om børneinddragelse.

Vi kan ikke tage for givet, at egen opfattelse af, hvad der er god mad og et godt måltid, også er andres. Måske skal sovsen ved siden af og ikke oven på kartoflerne. Religion, opvækst, familietraditioner og alder spiller ind, både hvad angår sammensætning, anretning, tilbehør eller råvarer. Dertil er madkulturen, som så meget andet, en dynamisk størrelse. Den forandrer sig med de mennesker, der spiser - hver eneste dag. Vi taler med børnene herom for at få en forståelse af deres valg og behov. Ingen må føle sig tabt eller forbigået i forhold til de daglige måltider. I vores madplan og i det daglige pædagogiske arbejde ved måltidet tager vi højde for og respekter børnenes madkultur og præferencer.

Trekløveren er på nuværende tidspunkt ikke indrettet til at børnene kan deltage aktivt i madlavningen, men der arbejdes på at få bygget et køkken hvor børnene aktivt kan deltage i madlavningen.

Vi gør måltidet til en vigtig social begivenhed, hvor fællesskabet er i fokus og hvor børnene oplever sig som værende en værdifuld del heraf.

Børnene deltager aktivt i processen. Det vil sige at de hjælper med at dække bord, sætte maden på bordet, rydder af bordet og at vi alle sammen snakker fælles om, hvilken mad vi skal spise. Under selve måltidet har vi også fokus på, hvad man er fælles om, at man sender maden videre og beder om tingene. Vi som voksne er bevidste om, hvilken måde vi selv spiser maden og snakker om denne, da vi er rollemodeller for børnene og det er vores opgave at skabe en god stemning omkring måltidet. Derudover er vi opmærksomme på, hvordan børnene omtaler maden, så en eventuelt "madkultur" ikke spreder sig til børnefællesskabet.

Vi styrker børns madmod.

Det gør vi ved at opfordre børnene til at smage på tingene, og som voksen være med til at smage på tingene og gerne flere gange i forskellige kombinationer. Vi roser ligeledes børnene, når de smager noget

nyt. Vi er bevidste om, at vi er rollemodeller og selv tør smage på maden. Så vidt det er muligt forsøger køkkenet at dele maden op så børnene kan se hvad maden er lavet af.

Vi giver børn indblik og forståelse for måltidet - fra jord til bord.

Snakke om hvor maden kommer fra. Vi vil fremadrettet arbejde på at børnene bliver inddraget i madlavningen, når og hvor det er muligt. Fx at børnene i mindre grupper skræller gulerødder eller ordner kartofler på stuen til maden senere på dagen. Dette kunne være aktuelt at gøre i perioden med læreplanstemaet "natur og naturfænomener". Og ved fx at lave et plante projekt, hvor vi planter små ting som karse, purløg, kartofler, radiser m.m.

Vi bruger måltidet til sproglig stimulering.

Det gør vi ved at benytte begreberne for maden i stedet for "er det den her eller den her du vil have". Generelt benytter vi måltidet til at øve begreber og kategorier. (Surt, sødt, bagefter, hårdt, blødt, ved siden af, ovenpå osv.) Vi lægger op til interaktion mellem børnene og placere dem i små spisegrupper.

Vi øver børn i at fornemme sult/mæthed.

Vi italesætter at børnene skal tygge af munden, lige have maden ned i maven, at når du skubber maden væk er det så fordi du er mæt? At være mere sulten, at være tørstig m.m.

Vi viser måltidets mangfoldighed.

Vi smager mad fra forskellige kulturer og forskellige lande. Mad som kan spises med, ske, gaffel, pinde, drikkes eller spises med fingrene.

Vi støtter børn i at blive selvhjulpne – bruge kniv og gaffel, øse op selv m.m.

Børnene får lov at være en aktiv del af måltidet ved fx at smøre maden selv, at skære deres mad ud, at skænke vand op, at dække bord, at sende maden rundt, at rydde af bordet.

Vi giver børnene mulighed for at opleve årstidernes mangfoldighed ved at

- køkkenet sørger for at servere mad efter årstiden, sæson
- vi bruger vores afgrøder fra vores plantekasser
- køkkenet følger økologiens principper
- snakker om, hvornår frugt og grønt er i sæson

Vi udbreder den danske kultur gennem højtider og traditioner ved at

- vi afholder påskefrokost og julefrokost
- vi afholder høstfest
- dækker pænt bord ved særlige anledninger og højtider
- dækker op med fødselsdagsduk og fødselsdagstog, når der markeres fødselsdag

Evaluering

Denne læreplan er Børnehuset Trekløverens første læreplan, 2. udgave. Den er udarbejdet ud fra Hvidovre Kommunes læreplansramme. Dette har betydet, at vi i 2015 og 2016, har skullet udarbejde en helt ny læreplan samt evaluere, og beskrive nye mål for 2016. Ligeledes har Hvidovre Kommunes Kvalitetsløft på 0-6 års området haft stor betydning for vores ændrede pædagogiske tilgang, hvor vi nu, i langt højere grad, inddeler børnene i mindre grupper, med udgangspunkt i deres behov, ligesom vi har sat mere fokus på at diskutere, planlægge og evaluere planlagte aktiviteter.

Det er vores intention at Trekløverens læreplan er et levende og dynamisk arbejdsredskab, der jævnligt omformes efter den aktuelle børnegrupes behov, hvor nye mål besluttet og nye handlemuligheder afprøves, således at læreplanen bliver og er et brugbart arbejdsredskab og fundament for vores pædagogiske praksis.